

กรอบการพัฒนากิจกรรมเชิงพื้นที่
อำเภอห้วยเม็ก ปี ๒๕๖๙

สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก
จังหวัดกาฬสินธุ์

คำนำ

การจัดทำกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์นี้ จัดทำขึ้นตามโครงการพัฒนาการเกษตร ประจำปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จุดอ่อน - จุดแข็ง - โอกาส- ภาวะคุกคาม (SWOT ANALYSIS) ของอำเภอห้วยเม็ก มุ่งเน้นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนโดยผ่านผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครเกษตร และผู้แทนเกษตรระดับหมู่บ้าน ตลอดจนหน่วยงานราชการต่างๆ ในพื้นที่

การศึกษวิเคราะห์ข้อมูล ตามโครงการกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ฉบับนี้ คณะผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลและร่วมมือเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ากรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ฉบับนี้จะสามารถทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรของอำเภอห้วยเม็กดีขึ้นและยั่งยืนสืบไป

สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	๒
สารบัญ	๓
สารบัญตาราง	๕
สารบัญภาพ	๗
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	๘
<u>ข้อมูลด้านกายภาพ</u>	
๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๘
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๘
๑.๒ อาณาเขต	๘
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๙
๒. ลักษณะภูมิประเทศ	๑๐
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๑๐
๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน	๑๒
๒.๓ กลุ่มชุดดิน	๑๒
๓. ลักษณะภูมิอากาศ	๑๓
๓.๑ ฤดูกาล	๑๓
๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ	๑๔
๔. เส้นทางคมนาคม	๑๔
๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล	๑๔
๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ	๑๔
๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๑๔
๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ	๑๔
๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ	๑๔
๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๖
<u>ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ</u>	
๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ	๑๗
๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	๑๙
<u>ข้อมูลด้านสังคม</u>	
๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร	๑๙
๑.๑ เกษตรกร	๑๙
๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร	๒๕

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ	๓๕
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	๓๕
๑.๑ แหล่งน้ำหลัก	๓๕
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม	๓๕
๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต	๓๘
๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก	๓๙
๑.๕ ต้นทุนการผลิต	๓๙
๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด	๔๐
๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๔๐
๒. การวิเคราะห์ Supply chain	๔๑
บทที่ ๓ บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๔๒
๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ	๔๒
๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๔๓
บรรณานุกรม	๔๔

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงเขตการปกครอง	๙
๒	แสดงสรุปเขตการปกครอง	๑๐
๓	แสดงพื้นที่ป่าไม้	๑๑
๔	แสดงข้อมูลฤดูกาล	๑๓
๕	แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี	๑๓
๖	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง	๑๔
๗	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก	๑๕
๘	แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	๑๕
๙	แสดงข้อมูลบ่อบาดาล	๑๖
๑๐	แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๖
๑๑	แสดงข้อมูลด้านพืช	๑๗
๑๒	แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์	๑๘
๑๓	แสดงข้อมูลด้านประมง	๑๘
๑๔	แสดงจำนวนครัวเรือน และประชากร	๑๙
๑๕	แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ	๒๐
๑๖	แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ	๒๐
๑๗	แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน	๒๐
๑๘	แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์	๒๐
๑๙	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร	๒๕
๒๐	แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์	๒๖
๒๑	แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๖
๒๒	แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ	๒๙
๒๓	แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์	๓๐
๒๔	แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร	๓๑
๒๕	แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร	๓๑
๒๖	แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน	๓๒
๒๗	แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	๓๒

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๒๘	แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่	๓๔
๒๙	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	๓๕
๓๐	แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตข้าว	๓๖
๓๑	แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม	๓๗
๓๒	แสดงต้นทุนการผลิต	๓๙
๓๓	แสดงเกษตรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่	๔๐
๓๔	แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๔๐
๓๕	แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า ข้าว อำเภอห้วยเม็ก	๔๑
๓๖	แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)	๔๒
๓๗	แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๔๓

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอ	๘
๒	แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอ	๑๑
๓	แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอ	๑๒
๔	แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอ	๑๒
๕	แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ	๑๗
๖	แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	๓๕
๗	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง)	๓๖
๘	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม	๓๗
๙	แสดงปฏิทินการเพาะปลูก	๓๙
๑๐	แสดงวิธีการตลาดอำเภอ	๔๐

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๑ อำเภอ แบ่งเป็นจำนวน ๔ เทศบาล ๗ อบต. ๙ ตำบล ๘๔ หมู่บ้าน

- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น เทศบาล จำนวน ๔ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๗ แห่ง

ตารางที่ ๑ แสดงเขตการปกครอง

ตำบล หมู่ที่	ตำบลห้วยเม็ก	ตำบลกุดโดน	ตำบลคำใหญ่	ตำบลคำเหมือดแก้ว	ตำบลหัวหิน
๑	บ้านห้วยเม็ก	บ้านกุดโดน	บ้านหัวสนาม	บ้านคำเหมือดแก้ว	บ้านโคกล่าม
๒	บ้านพานสุวรรณ	บ้านหนองไผ่	บ้านคำเจริญ	บ้านโนนศิลาอาสน์	บ้านห้วยมะทอ
๓	บ้านหนองคำ	บ้านหนองแวงม่วง	บ้านชัยศรี	บ้านคำเหมือดแก้ว	บ้านหนองโน
๔	บ้านพิทักษ์	บ้านหนองแวงดง	บ้านนาดี	บ้านป่าหวาย	บ้านโคกกลาง
๕	บ้านป่ายาง	บ้านนาค้อ	บ้านห้วยยาง	บ้านป่ากุง	บ้านโคกกลางเหนือ
๖	บ้านกุดท่าลือ	บ้านหนองปะโอ	บ้านห้วยม่วง	บ้านคำมันปลา	บ้านโนนสมบูรณ์
๗	บ้านพนมทอง	บ้านหนองแวงศรีสวัสดิ์	บ้านคำใหญ่	บ้านคำมะโฮ	บ้านหนองโน
๘	บ้านหัวดง	บ้านมิตรหนองเรียง	บ้านคำถาวร	บ้านหนองรัง	บ้านโคกอุดม
๙	บ้านเนินลาด	บ้านคำปะโอ	บ้านโพธิ์ทอง	บ้านโนนศิลาอาสน์	
๑๐	บ้านจันทร์ส่องหล้า	บ้านกุดโดน	บ้านโคกป่ากุง		
๑๑	บ้านห้วยเม็ก	บ้านนาคำ	บ้านคำใหญ่		
๑๒	บ้านกุดท่าลือ	บ้านหนองแวงดง	บ้านคำเจริญ		
๑๓	บ้านห้วยเม็ก	บ้านกุดโดน			
๑๔	บ้านรุ่งอรุณ				
๑๕	บ้านธาตุ				

ตำบล หมู่ที่	ตำบลโนนสะอาด	ตำบลบึงนาเรียง	ตำบลพิมูล	ตำบลทรายทอง
๑	บ้านโนนสวัสดิ์	บ้านน้อยนางนวล	บ้านเดชอุดม	บ้านโนนเตาไห
๒	บ้านโนนสวรรค์	บ้านนาสีนวล	บ้านพิมูล	บ้านทรายงาม
๓	บ้านโนนขี้ควง	บ้านยางเนียม	บ้านโนนพิมาน	บ้านทรายเงิน
๔	บ้านหนองกุงไทย	บ้านแสงจันทร์	บ้านหาดทรายมูล	บ้านคลองทรัพย์
๕	บ้านท่าวัด	บ้านหนองแสง	บ้านหาดทรายมูล	บ้านทรายทอง
๖	บ้านหนองกุงไทย	บ้านหนองบัว	บ้านหาดทรายมูล	บ้านหนองแก
๗	บ้านโนนสะอาด	บ้านบึงนาเรียง	บ้านพิมูล	

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์, พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒ แสดงสรุปเขตการปกครอง

ตำบล	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	อบต.	เทศบาลตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวน บ้าน (ครัวเรือน)
ตำบลห้วยเม็ก	๓๕,๐๒๐.๘๑		๒	๑๕	๘,๙๑๖
ตำบลกุ๊ดโดน	๓๙,๗๘๖.๒๑	๑		๑๓	๘,๕๗๙
ตำบลคำใหญ่	๒๒,๔๘๓.๖๖	๑	๑	๑๒	๗,๓๓๕
ตำบลคำเหมือดแก้ว	๒๘,๙๔๘.๒๓		๑	๙	๕,๙๔๓
ตำบลหัวหิน	๑๖,๓๙๓.๓๐	๑		๘	๔,๕๒๘
ตำบลโนนสะอาด	๑๒,๕๔๓.๖๗	๑		๗	๔,๒๘๓
ตำบลบึงนาเรียง	๑๕,๖๐๙.๑๖	๑		๗	๓,๘๒๘
ตำบลพิมูล	๑๕,๖๔๔.๗๓	๑		๗	๔,๒๔๔
ตำบลทรายทอง	๑๕,๕๙๐.๖๓	๑		๖	๒,๔๗๕
รวม	๒๐๒,๐๒๐.๓๙	๗	๔	๘๔	๕๐,๑๓๑

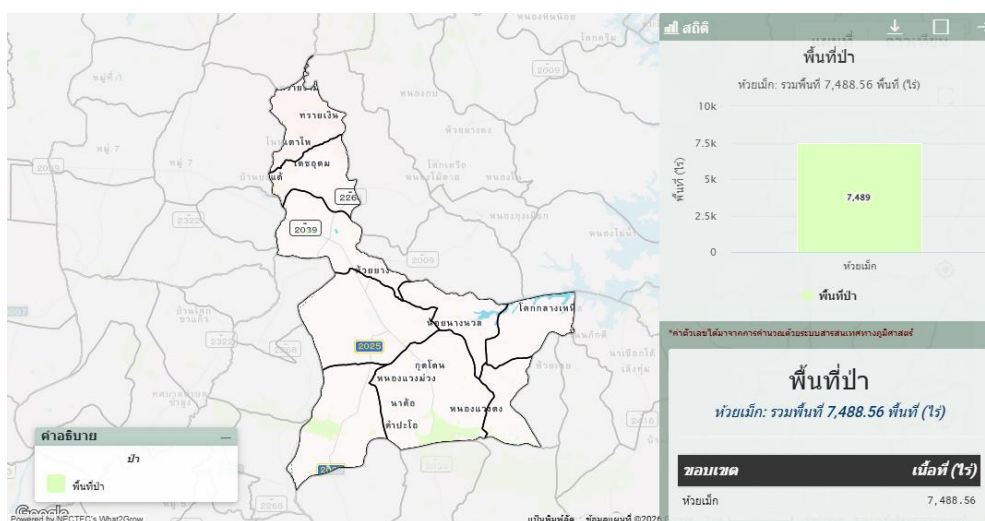
ที่มา : ที่ว่าการอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒. ลักษณะภูมิประเทศ

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

อำเภอห้วยเม็ก มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบและที่ดอน เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความสูงเฉลี่ย ๑๗๐-๒๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง โดยพื้นที่ราบมีความลาดชัน ๐-๒ เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ ๓๐,๙๒๓ ไร่ หรือร้อยละ ๑๕.๓๑ ของเนื้อที่อำเภอ ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มใช้ทำนา พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างเนินดินทั้งอำเภอ สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ความลาดชัน ๒-๕ เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ ๑๕๒,๕๙๗ ไร่ หรือร้อยละ ๗๕.๕๗ ของเนื้อที่อำเภอ พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ทั่วไปทั้งอำเภอ พื้นที่ส่วนที่เหลือจากที่กล่าวมาแล้วได้แก่ ชุมชน และแหล่งน้ำ ๘,๕๓๔ และ ๙,๘๘๒ ไร่ หรือร้อยละ ๔.๒๓ และ ๔.๘๙ ของเนื้อที่อำเภอ ตามลำดับ

แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอห้วยเม็ก

ภาพที่ ๒ แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอห้วยเม็ก

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

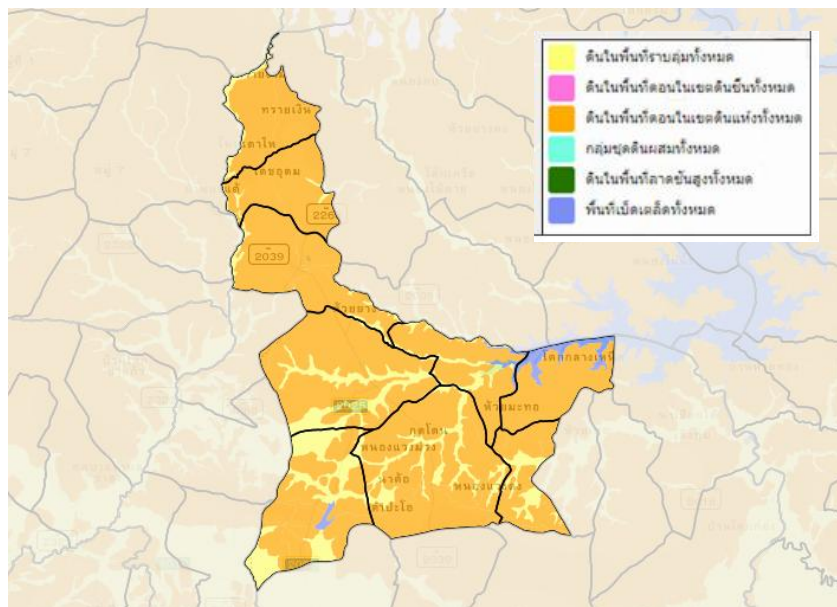
ตารางที่ ๓ แสดงพื้นที่ป่าไม้

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	คิดเป็นร้อยละ
ตำบลห้วยเม็ก	๓๕,๐๒๐.๘๑	๗๓.๕๘	๐.๒๑
ตำบลกุดโดน	๓๙,๗๘๖.๒๑	๔,๑๐๔.๐๗	๑๐.๓๒
ตำบลคำใหญ่	๒๒,๔๘๓.๖๖	๑๔๗.๔๔	๐.๖๖
ตำบลคำเหมือดแก้ว	๒๘,๙๔๘.๒๓	๒,๔๙๓.๖๐	๘.๖๑
ตำบลหัวหิน	๑๖,๓๙๓.๓๐	๒.๕๑	๐.๐๒
ตำบลโนนสะอาด	๑๒,๕๔๓.๖๗	๓๖๑.๕๖	๒.๘๘
ตำบลบึงนาเรียง	๑๕,๖๐๙.๑๖	๙๗.๔๙	๐.๖๒
ตำบลพิมูล	๑๕,๖๔๔.๗๓	๑๔๐.๐๐	๐.๘๙
ตำบลทรายทอง	๑๕,๕๙๐.๖๓	๖๘.๓๑	๐.๔๔
รวม	๒๐๒,๐๒๐.๓๙	๗,๔๘๘.๕๖	๓.๗๑

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

แผนที่แสดงความลาดชันของอำเภอห้วยเม็ก

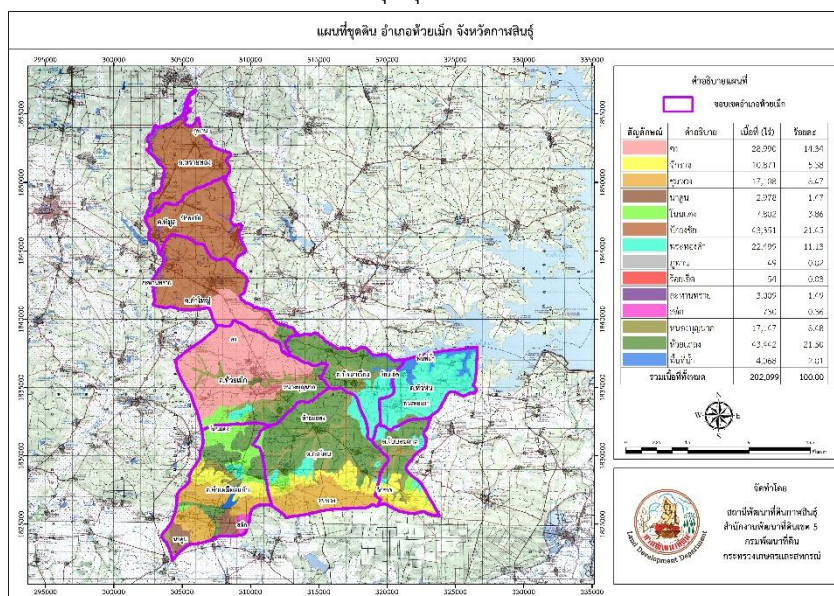
ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอห้วยเม็ก

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๒.๓ กลุ่มชุดดิน

ดินในอำเภอห้วยเม็ก มีกลุ่มชุดดิน จำนวน ๑๓ กลุ่มชุดดิน ดังนี้ ชุดดินคง ชุดดินจักรราช ชุดดินชุมพวง ชุดดินนาดูน ชุดดินโนนแดง ชุดดินปักธงชัย ชุดดินพระทองคำ ชุดดินภูพาน ชุดดินร้อยเอ็ด ชุดดินละหานทราย ชุดดินสตึก ชุดดินหนองบุญมาก และชุดดินห้วยแถลง

แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอห้วยเม็ก

ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอห้วยเม็ก

(ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินกาฬสินธุ์, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๓. ลักษณะภูมิอากาศ

๓.๑ ฤดูกาล

ลักษณะภูมิอากาศของอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ จัดอยู่ในเขตภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน (Tropical Savanna Climate : Aw) ซึ่งเป็นลักษณะอากาศที่มีฤดูแล้งสลับฤดูฝนอย่างเด่นชัด ลักษณะอากาศเช่นนี้เกิดขึ้นเนื่องจากอำเภอห้วยเม็กตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุม ๒ ชนิด คือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จึงสามารถแบ่งฤดูกาลออกได้เป็น ๓ ฤดู ได้แก่ ฤดูฝน ฤดูหนาว และ ฤดูร้อน ดังนี้

๑) ฤดูฝน เริ่มประมาณเดือนพฤษภาคมถึงต้นเดือนตุลาคม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดเอาความชื้นจากทะเลอันดามันทำให้เกิดฝนตกชุก

๒) ฤดูหนาว เริ่มในช่วงกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

๓) ฤดูร้อน เริ่มประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนเมษายน โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งพัดจากทะเลจีนใต้ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้ ดังนี้

ตารางที่ ๔ แสดงข้อมูลฤดูกาล

ฤดูกาล	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ฤดูร้อน		←	→									
ฤดูฝน					←	→	→	→	→	→		
ฤดูหนาว	←	→								←	→	→

๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ

ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี

ปี	ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี (มม.)	ปริมาณฝนเฉลี่ย (มม.)	จำนวนวันฝนตก (วัน)	เดือนที่ฝนสูงสุด	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)		
					สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
๒๕๖๔	๑,๒๕๔.๔๕	๑,๒๕๔.๔๕	๙๙	กันยายน	๓๗	๑๑	๒๖.๕
๒๕๖๕	๑,๕๙๗.๘๒	๑,๕๙๗.๘๒	๑๓๐	พฤษภาคม	๓๘	๑๒	๒๖.๕
๒๕๖๖	๑,๒๖๙.๙๖	๑,๒๖๙.๙๖	๙๕	กันยายน	๓๘	๑๑	๒๕
๒๕๖๗	๑,๒๐๗.๖๙	๑,๒๐๗.๖๙	๑๐๐	สิงหาคม	๔๐	๑๒	๒๘.๕
๒๕๖๘	๑,๔๖๒.๖๖	๑,๔๖๒.๖๖	๙๐	มิถุนายน	๓๘	๑๐	๒๕.๕

ที่มา : <https://www.tmd.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙

๔. เส้นทางคมนาคม

๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล

อำเภอห้วยเม็กมีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้เส้นทางในการเชื่อมต่อขนส่งผลผลิตทางการเกษตร ดังนี้

ใช้เส้นทางหลักคือถนนทางหลวงหมายเลข ๒๐๓๙ เป็นเส้นทางเชื่อมต่อสำคัญ ซึ่งได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มความปลอดภัยและความสะดวกในการขนส่งสินค้าเกษตร เช่น ข้าว มันสำปะหลัง และอ้อย ไปยังพื้นที่ใกล้เคียงและจุดส่งออก

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียดดังนี้
ทางรถยนต์ สามารถเดินทางได้สะดวก คือ
มีสายเดินรถประจำทางระหว่างอำเภอ/จังหวัด ได้แก่ สายเดินรถประจำทาง สาย ๕๖๒ (อุตร-ท่าคันโท-กาฬสินธุ์)

ทางหลวงแผ่นดิน ดังนี้

-ทางหลวงหมายเลข ๒๐๓๙ เส้นทางระหว่างอำเภอห้วยเม็กถึงอำเภอยางตลาด
ระยะทาง ๓๔ กิโลเมตร

-ทางหลวงหมายเลข ๒๐๐๙ เส้นทางระหว่างอำเภอห้วยเม็กถึงอำเภอหนองกุงศรี
ระยะทาง ๑๕ กิโลเมตร

-ทางหลวงหมายเลข ๒๐๓๙ เส้นทางระหว่างอำเภอห้วยเม็กถึงอำเภอกระนวน
ระยะทาง ๒๒ กิโลเมตร

-ทางหลวงหมายเลข ๒๒๖๘ เส้นทางระหว่างอำเภอห้วยเม็กถึงอำเภอหนองกุงศรี
ระยะทาง ๑๘ กิโลเมตร

๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ (เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง)

แหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำสำคัญในอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วยอ่างเก็บน้ำและลำห้วยสาธารณะที่ใช้เพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค เช่น อ่างเก็บน้ำโสกหินขาว, อ่างเก็บน้ำห้วยหินแก้ง (ในเขต อบต.กุดโดน) และฝายทดน้ำลำห้วยต่างๆ นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลจากพื้นที่ใกล้เคียงอย่าง เขื่อนลำปาว

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ

๑) โครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ที่	ชื่ออ่าง/ประตुरะบายน้ำ	ตำบล	ความจุที่ระดับน้ำสูงสุด (ล้าน ลบ.ม.)	ความจุที่ระดับน้ำเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)
๑	อ่างเก็บน้ำห้วยวังลิ้นฟ้า	คำเหิมอดแก้ว	๓.๓๕	๓.๓๕	๒,๗๖๑

ที่มา : โครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำระดับจังหวัดจังหวัดกาฬสินธุ์, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒) โครงการชลประทานขนาดเล็ก

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก

ที่	ตำบล	โครงการ						รวมปริมาณ น้ำ (ล้าน ลบ. ม.)	รวมพื้นที่ได้รับ ประโยชน์ (ไร่)
		อ่าง เก็บ น้ำ	ท่อ ระบาย น้ำ	ฝาย	ระบบ ส่งน้ำ	สถานี สูบน้ำ	รวม		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา :, พ.ศ.....

๓) แหล่งน้ำอื่น ๆ

(๑) สระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (บ่อจั่ว ขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร)

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ที่	ตำบล	ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๘	
		ราย	บ่อ
๑	ตำบลห้วยเม็ก	๒๗	๒๗
๒	ตำบลกุดโดน	๓๑๗	๓๑๗
๓	ตำบลคำใหญ่	๗๐	๗๐
๔	ตำบลคำเหมือดแก้ว	๑๒๒	๑๒๒
๕	ตำบลหัวหิน	๑๑	๑๑
๖	ตำบลโนนสะอาด	๑๑๗	๑๑๗
๗	ตำบลบึงนาเรียง	๗๒	๗๒
๘	ตำบลพิมูล	๔๘	๔๘
๙	ตำบลทรายทอง	๓๑	๓๑
	รวม	๘๑๕	๘๑๕

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙

(๒) บ่อบาดาล

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลบ่อบาดาล

ที่	ตำบล	ด้านการเกษตร ด้านอุปโภค - บริโภค (บ่อ)	รวม (บ่อ)
๑	ตำบลห้วยเม็ก	๑๕	๑๕
๒	ตำบลกุตโดน	๑๔	๑๔
๓	ตำบลคำใหญ่	๑๐	๑๐
๔	ตำบลคำเหมือดแก้ว	๑๖	๑๖
๕	ตำบลหัวหิน	๕	๕
๖	ตำบลโนนสะอาด	๙	๙
๗	ตำบลบึงนาเรียง	๔	๔
๘	ตำบลพิมูล	๕	๕
๙	ตำบลทรายทอง	๑๔	๑๔
	รวม	๙๒	๙๒

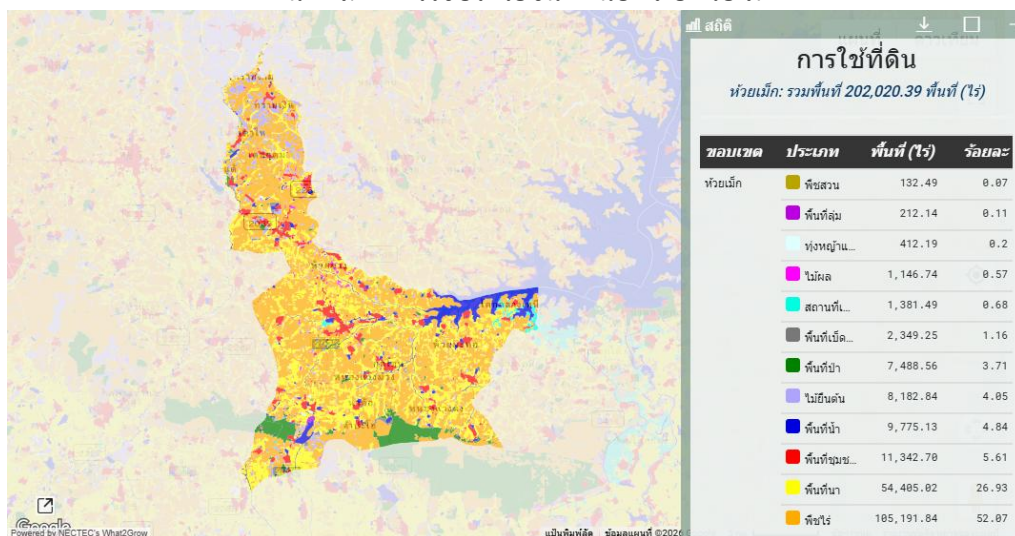
ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙

๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ป่า	๗,๔๘๘.๕๖	๓.๗๑
พืชไร่	๑๐๕,๑๙๑.๘๔	๕๒.๐๗
ไม้ยืนต้น	๘,๑๘๒.๘๔	๔.๐๕
ไม้ผล	๑,๑๔๖.๗๔	๐.๕๗
พืชสวน	๑๓๒.๔๙	๐.๐๗
พื้นที่นา	๕๔,๔๐๕.๐๒	๒๖.๙๓
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๑,๓๘๑.๔๙	๐.๖๘
ทุ่งหญ้าและโรงเลี้ยงสัตว์	๔๑๒.๑๙	๐.๒
พื้นที่กลุ่ม	๒๑๒.๑๔	๐.๑๑
พื้นที่น้ำ	๙,๗๗๕.๑๓	๔.๘๔
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๑๑,๓๔๒.๗๐	๕.๖๑
พื้นที่เปิดเตล็ด	๒,๓๔๙.๒๕	๑.๑๖
พื้นที่รวม	๒๐๒,๐๒๐	๑๐๐.๐๐

แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอห้วยเม็ก

ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอห้วยเม็ก
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ

ประชากรอำเภอห้วยเม็ก ประชากรมีอาชีพหลักคือ เกษตรกรรมมีพื้นที่การเกษตร จำนวน ๑๖๒,๒๕๗.๕๘ ไร่ (ร้อยละ ๘๐.๓๒ ของพื้นที่อำเภอ) โดยอยู่พื้นที่ในเขตชลประทานพื้นที่ ๑,๘๑๓.๘๑ ไร่

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลด้านพืช

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทางการเกษตร (ไร่)						รวมพื้นที่การเกษตรทั้งหมด (ไร่)
		ข้าว (ไร่)	อ้อยโรงงาน (ไร่)	มันสำปะหลัง (ไร่)	ยางพารา (ไร่)	ไม้ผล (ไร่)	ไม้ยืนต้น (ไร่)	
ห้วยเม็ก	๓๕,๐๒๑	๑๖,๔๕๐	๑,๒๑๕	๗๙๗	๑๑๓	๑๕	๑๔๒	๑๘,๖๒๒
กุดโดน	๓๙,๗๘๖	๑๕,๑๓๐	๘๕๘	๔,๐๘๐	๑๙	๙	๑๙	๒๐,๑๐๖
คำใหญ่	๒๒,๔๘๔	๑๐,๙๖๔	๗๙๗	๑,๓๙๙	๔๐	-	๑๔๕	๑๓,๓๒๓
คำเหมือดแก้ว	๒๘,๙๔๘	๑๐,๓๗๔	๖๒๐	๑,๑๕๐	-	๕	๘	๑๒,๑๗๓
หัวหิน	๑๖,๓๙๓	๘,๑๑๒	๑๘๑	๒๖๙	-	-	-	๘,๕๖๒
โนนสะอาด	๑๒,๕๔๔	๖,๓๗๙	๒๓๓	๒,๕๓๒	-	๖	-	๙,๑๖๐
บึงนาเรียง	๑๕,๖๐๙	๕,๒๔๑	๒๓๗	๓๙๗	๓๘	-	๕๒	๕,๙๒๘
ทิมูล	๑๕,๖๔๕	๔,๗๔๕	๓๘๖	๓,๔๔๒	๑,๓๖๘	-	๑,๓๘๔	๙,๙๕๖
ทรายทอง	๑๕,๕๙๑	๔,๓๔๔	๔๔๒	๓,๖๕๖	๒,๓๘๘	๒๗	๒,๔๒๑	๑๐,๘๘๙
พื้นที่รวม	๒๐๒,๐๒๐	๘๑,๗๓๙	๔,๙๖๙	๑๗,๗๒๑	๓,๙๖๕	๖๑	๔,๑๗๐	๑๐๘,๗๑๘

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

ตำบล	เกษตรกร ผู้เลี้ยง สัตว์ รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	แพะ (ตัว)	แกะ (ตัว)
ห้วยเม็ก	๗๑๐	๘๓๕	-	๔๔๑	๔๙๗	๑๕,๐๐๔	๙๒๕	๒๘	-
คำใหญ่	๗๕๓	๖๑๔	-	๔๔๘	๙,๙๕๐	๑๔,๗๑๓	๑,๐๗๘	๕	-
กุดโดน	๑,๓๔๙	๑,๗๘๑	-	๕๒๔	๖๙๘	๒๗,๗๓๘	๑,๓๘๔	๒๑	-
บึงนาเรียง	๓๔๗	๕๘๔	-	๒๑๕	๑๔๙	๕,๑๓๐	๒๖๗	๕๒	-
หัวหิน	๖๖๔	๗๕๖	-	๕๙๒	๖๕	๗,๕๐๑	๙๕	-	-
พิมูล	๖๙๘	๔๑๘	-	๓๔๐	๔๕๗	๑๙,๓๔๖	๕๐๑	-	-
คำเหมือดแก้ว	๑,๐๕๕	๑,๖๓๔	-	๗๕๑	๕๓๗	๑๕,๖๗๕	๘๔๖	๒๕	-
โนนสะอาด	๕๖๐	๖๕๒	-	๘๒	๗๕๓	๗,๖๙๓	๑๔๖	๑	-
ทรายทอง	๓๔๒	๒๓๒	-	๒๖	๑๘๖	๗,๒๕๘	๑,๐๐๙	-	-
รวม	๖,๔๗๘	๗,๕๐๖	-	๓,๔๑๙	๑๓,๒๙๒	๑๒๐,๐๕๘	๖,๒๕๑	๑๓๒	-

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

ตำบล	เกษตรกร รวม (ราย)	กุ้งทะเล	กุ้งน้ำจืด (ไร่)	ปลาทะเล	ปลาน้ำจืด (ไร่)	สัตว์น้ำ สวยงาม	สัตว์น้ำ อื่น ๆ (ไร่)
ห้วยเม็ก	๕๐	-	-	-	๓๓	-	-
คำใหญ่	๑๐๐	-	-	-	๕๖	-	-
กุดโดน	๖๔	-	-	-	๓๐	-	-
บึงนาเรียง	๓๔	-	-	-	๒๑	-	-
หัวหิน	๒๔๙	-	๘๐๖	-	๑๓๒	-	-
พิมูล	๑๘๖	-	-	-	๑๘๗	-	-
คำเหมือดแก้ว	๑๒๘	-	-	-	๖๓	-	-
โนนสะอาด	๑๕	-	-	-	๑๘	-	-
ทรายทอง	๑๐๗	-	-	-	๙๒	-	-
รวมทั้งหมด	๙๓๓	-	๘๐๖	-	๖๓๒	-	-

ที่มา : สำนักงานประมงอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘

๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI (ถ้าไม่มี ให้ใส่ว่า ไม่มี)

เห็ดบด หรือบางพื้นที่เรียกเห็ดกลม หรือเห็ดกระด้าง เป็นเห็ดที่มีรสชาติอร่อยไม่เหมือนใคร มักจะพบขึ้นตามขอนไม้ที่ตายแล้ว แต่ปัจจุบันหายาก จึงมีการนำเห็ดบดมาเพาะภายในโรงเรือน สนองความต้องการของผู้บริโภค ทำให้ผู้เพาะเห็ดบดมีรายได้ ตำบลคำเหมือดแก้ว อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ มีครัวเรือนที่เพาะเห็ดบด จำนวน ๖๐ ครัวเรือน ประมาณ ๑๐๐ โรงเรือน และตำบลโนนสะอาด จำนวน ๑๕ ครัวเรือน ๓๐ โรงเรือน นิยมนำมาประกอบอาหารได้หลายเมนู ได้แก่ แกงเห็ด ซุปเห็ด

ถั่วลิสง มีความสำคัญทั้งด้านโภชนาการ เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เป็นแหล่งโปรตีนราคาถูก อีกทั้งยังเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของไทย โดยเฉพาะภาคอีสานมีการปลูกมากที่สุด จังหวัดกาฬสินธุ์มีพื้นที่ปลูก ได้แก่ อำเภอร่องคำ อำเภอห้วยเม็ก และอำเภอกุฉินารายณ์ โดยอำเภอห้วยเม็ก มีพื้นที่การปลูกจำนวน ๔๐๐ ไร่ เกษตรกรจำนวน ๑๒๐ ราย จำหน่ายทั้งเมล็ดสด เมล็ดแห้ง เมล็ดพันธุ์ และการแปรรูป ได้แก่ ถั่วตัดสมุนไพร ถั่วคั่วทราย

ข้อมูลด้านสังคม

๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร

๑.๑ เกษตรกร

๑) ครัวเรือนและประชากร

ตารางที่ ๑๔ แสดงจำนวนครัวเรือน และประชากร

ที่	ตำบล	ครัวเรือนทั้งหมด	ครัวเรือนเกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑	ห้วยเม็ก	๓,๖๒๘	๑,๔๓๑	๔,๓๕๒	๔,๕๖๔	๘,๙๑๖
๒	กุดโดน	๒,๕๔๕	๑,๖๙๒	๔,๓๑๔	๔,๒๖๕	๘,๕๗๙
๓	คำใหญ่	๒,๕๔๙	๑,๒๑๙	๓,๖๒๔	๓,๗๑๑	๗,๓๓๕
๔	คำเหมือดแก้ว	๒,๑๔๑	๑,๑๒๖	๒,๙๔๔	๒,๙๙๙	๕,๙๔๓
๕	หัวหิน	๑,๕๑๙	๙๐๗	๒,๒๖๗	๒,๒๖๑	๔,๕๒๘
๖	โนนสะอาด	๑,๒๙๖	๘๒๖	๒,๑๓๔	๒,๑๔๙	๔,๒๘๓
๗	บึงนาเรียง	๑,๑๓๐	๖๘๐	๑,๘๗๗	๑,๙๕๑	๓,๘๒๘
๘	พิมูล	๑,๓๙๔	๗๖๒	๒,๑๖๘	๒,๐๓๖	๔,๒๐๔
๙	ทรายทอง	๘๗๒	๔๔๔	๑,๒๙๒	๑,๑๘๓	๒,๔๗๕
รวม		๑๗,๐๗๔	๙,๐๘๗	๒๔,๙๗๒	๒๕,๑๕๙	๕๐,๑๓๑

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๗

๒) หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ

ตารางที่ ๑๕ แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	ครัวเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๒,๖๗๓	๒๙.๔๒
๕๖ – ๖๕ ปี	๒,๘๕๓	๓๑.๔๐
๔๖ – ๕๕ ปี	๒,๕๓๓	๒๗.๘๗
๓๖ – ๔๕ ปี	๘๐๐	๘.๘๐
๒๖ – ๓๕ ปี	๒๑๐	๒.๓๑
๑๘ – ๒๕ ปี	๑๘	๐.๒๐
รวม	๙,๐๘๗	๑๐๐.๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๗

๓) ลักษณะการประกอบอาชีพ

ตารางที่ ๑๖ แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๘,๗๕๐	๙๖.๒๙
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๓๓๗	๓.๗๑
รวม	๙,๐๘๗	๑๐๐.๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๗

๔) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ตารางที่ ๑๗ แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๗,๔๓๒	๘๑.๑๙
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๒,๘๘๐	๓๑.๔๖
เช่า	๔๘๗	๕.๓๒
รวม	๙,๑๕๔	๑๐๐.๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๗

๕) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของตนเอง)

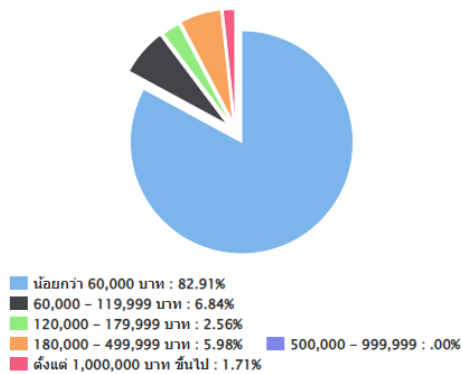
ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	เอกสารสิทธิ์ อื่นๆ	
๖,๔๖๕	๑,๐๗๔	๗	๕๗๒	๗,๔๓๒

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๗

๖) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

รายได้ในภาคการเกษตร

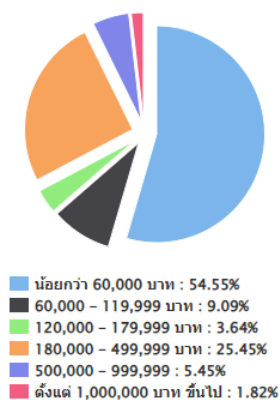

ช่วงรายได้ในภาคการเกษตร

ช่วงรายได้ (บาท)	ครัวเรือน	ร้อยละ
น้อยกว่า 60,000 บาท	97.00	82.91
60,000 - 119,999 บาท	8.00	6.84
120,000 - 179,999 บาท	3.00	2.56
180,000 - 499,999 บาท	7.00	5.98
500,000 - 999,999	0.00	0.00
ตั้งแต่ 1,000,000 บาท ขึ้นไป	2.00	1.71
รวม	117.00	100.00

๗) สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

หนี้สินในภาคการเกษตร

ช่วงหนี้สินในภาคการเกษตร

ช่วงหนี้สิน (บาท)	ครัวเรือน	ร้อยละ
น้อยกว่า 60,000 บาท	30.00	54.55
60,000 - 119,999 บาท	5.00	9.09
120,000 - 179,999 บาท	2.00	3.64
180,000 - 499,999 บาท	14.00	25.45
500,000 - 999,999	3.00	5.45
ตั้งแต่ 1,000,000 บาท ขึ้นไป	1.00	1.82
รวม	55.00	100.00

๘) ประเพณีและวัฒนธรรม

(๑) การนับถือศาสนา

อำเภอห้วยเม็กส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ ๙๙ และศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ ๑ มีวัด ๔๗ แห่ง และสำนักสงฆ์ ๒๑ แห่ง

(๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

ชาวอำเภอห้วยเม็ก มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั่งามปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ จนถึงปัจจุบัน ชาวอีสานเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ ซึ่งงานบุญที่ถือปฏิบัติกันอยู่ เช่น บุญข้าวจี บุญพระเวส บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟบุญเบิกบ้าน การทอดเทียนพรรษา บุญข้าวกระยาสาทร บุญงูหิน บุญผ้าป่า เป็นต้น บุญประเพณีที่ชาวบ้านเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ โดย ฮีต ๑๒ คือ ประเพณีที่ประชาชนในภาคอีสานปฏิบัติกันมา ในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี

- เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรม หลังจากออกพรรษาเสร็จแล้วโดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำความผิด) สังฆาติเสสได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย

- เดือนยี่ ทำบุญคูณลาน (คุ้มข้าวใหญ่) ในพิธีนี้จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่ชาวบ้าน ลานข้าว ที่นาและตอข้าวบริเวณใกล้ลานข้าวถือว่าเป็นสิริมงคล ทำให้ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์ เจ้าของนาจะอยู่เป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อเสร็จพิธีทำบุญคูณลานข้าวแล้ว ชาวบ้านจึงจะขนข้าวใส่ยุ้งและเชิญขวัญข้าว คือ พระแม่โพสพไปยังยุ้งข้าวและทำพิธีสู่ขวัญกับสู่ข้าวแล้ว (ยุ้ง) ข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

- เดือนสาม บุญข้าวจี เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ชาวบ้านจัดเตรียมข้าวจีแล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฝังเทศน์ฉลองข้าวจีและรับพร มูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี ซึ่งเป็นอาหารที่คนยากจนกินเป็นประจำ ไปถวายพระพุทธรูป พลังคิดว่า ขนมแบ่งข้าวจีเป็นเพียงขนมของทาสที่ต่ำต้อย พระพุทธรูปคงไม่ฉัน ซึ่งพระพุทธรูปทรงหยั่งรู้จิตใจของนาง จึงทรงฉันแบ่งข้าวจีต่อหน้าทำให้เกิดความปิติใจ ครั้นตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำแบ่งข้าวจี ทำบุญข้าวจีถวายพระมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน

- เดือนสี่ บุญพระเวส(บุญพระเวสสันดรหรือบุญมหาชาติ) คำนี้ออกเสียงว่า ผะเหวด เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร การทำบุญผะเหวด เป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน ๑๓ กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดรผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้าย ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธรูป บุญพระเวสเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าหากได้ฟังเทศน์มหาชาติทั้ง ๑๓ กัณฑ์จบภายในวันเดียว อาานิสงส์จะดลบันดาลให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอาริยมุตตรัย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุข ความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล

- เดือนห้า บุญสงกรานต์ (บุญสงกรานต์) เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ นิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายนถึงวันที่ ๑๕ เมษายน คำว่า สงกรานต์ เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้ หมายถึง พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสงฆ์พระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อนพระเจดีย์ทรายและมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานนานตลอดทั้ง ๓ วัน

- เดือนหก บุญบั้งไฟ เป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟ และจุดบั้งไฟ เพราะเชื่อว่าเป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถน ให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการแข่งอย่างสนุกสนาน การทำบุญบั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่น ที่มาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนานเต็มที่ มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคาย การทำบุญบั้งไฟนี้ บางที่จะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาขบูชาด้วย

- เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง เป็นการปัดเป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้านชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตรที่ศาลากลางบ้านและสวดมนต์ตอนเย็น ตอนเช้าตักบาตรรดน้ำมนต์

- เดือนแปด บุญเข้าพรรษา การเข้าพรรษาเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด ๓ เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น มีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการฟังธรรมเทศนา ชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา การทำเทียนถวายวัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา มีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำเทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดชาติใหม่ ผู้นั้นจะได้เสวยสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์ แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบเป็นเลิศ ประดุจแสงเทียน อันสว่างไสว

- เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ชาวบ้านจากกันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามืดห่อใส่ใบตอง เรียกว่า ข้าวประดับดิน นำไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัด เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นมากิน เพราะเชื่อ

ว่าในช่วงเดือนเก้าผู้ที่ล่วงลับแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ ในพิธีบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้ พร้อมจุดเทียนบอกกล่าวให้มารับเอาอาหารและส่วนบุญนี้ จากนั้นชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร สมาทานศีล ฟังเทศน์และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว

- เดือนสิบ บุญข้าวสาก(กระยาสารท) เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้พระจับ เพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้า เพราะถือว่าเป็นการทำบุญส่งล่วงลับไปแล้วที่ได้ออกมาท่องเที่ยว ให้กลับสู่แดนของตน ในเดือนสิบนี้ชาวบ้านจะนำห่อข้าวสาก(ข้าวเปลือกเหนียวมาคั่ว เพื่อให้ข้าวเหนียวแตกออกเป็นสีขาว แล้วคลุกน้ำตาลและมะพร้าว)ไปวางไว้บริเวณวัด พร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว มารับอาหารและผลบุญที่อุทิศให้

- เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา จัดทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษาในเดือนแปด ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง ๓ เดือน ดังนั้น ในวันที่ครบกำหนด พระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะมารวมกันทำพิธีออกวัสสาบวารณา วันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมีโอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันทั่ว ชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญและเป็นระยะที่ชาวบ้านหมกการะในการทำนารัอากาศในช่วงนี้จะเย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกวนข้าวทิพย์ถวาย รับศีลสวดมนต์ฟังเทศน์และถวายผ้าจำนำพรรษา ตอนค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัดและหน้าบ้าน บางท้องถิ่นอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำจะมีการไหลเรือไฟ (ล่องเฮือไฟ) เพื่อเป็นการบูชาคารวะแม่คงคา บางแห่งมีการแข่งเรือยาวเพื่อความสนุกสนานและสามัคคีร่วมกันในงานอีกด้วย

- เดือนสิบสอง บุญกฐิน เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ ๓ เดือน งานบุญนี้มีระยะเวลาทำตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้น มีเรื่องเล่าว่า มีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝน และระยะทางไกลจึงทำให้ผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้นเปียกน้ำเปรอะเปื้อนโคลน ไม่สามารถหาผ้าผืนเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้าและรับผ้านกฐินได้ เป็นเวลาหนึ่งเดือน หลังออกพรรษา ชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าว จนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำกฐินเจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริขารและเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวนกฐินเพื่อนำไปทอดที่วัด และแห่กฐินเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ ๓ รอบ จึงทำพิธีถวายผ้านกฐินจากปูยผ้ายจนสามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าอย่างอื่น

ครอง ๑๔ คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ ๑๔ ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุปได้ ๓ ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และสำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในส่วนที่ชาวบ้านถือปฏิบัติต่อตัวเองและชาวบ้าน มีดังนี้

๑) เมื่อได้ข่าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ ให้บริจาคแก่ผู้มีศีลแล้วตนเองจึงบริโภคและให้ญาติพี่น้องด้วยกัน

๒) อย่ามีความโลภ อย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย อย่ากล่าวคำหยาบ

๓) ให้ทำศาลพระภูมิไว้บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบูชา

๔) ให้ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน

๕) เมื่อถึงวัน ๗, ๘ ค่ำ ๑๔, ๑๕ ค่ำ ให้สมமாக่อนเส้า สมมาแม่ขึ้นบันได สมมาผัดทุเหือน

๖) ให้ล้างเท้าก่อนนอนเวลากลางคืน

๗) ถึงวันศีลให้อาตอกไม้ ฐูปเทียน สมมาผัว และให้อาธูปเทียนถวายพระ

๘) ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็ง (แรม ๑๔ ค่ำ, ขึ้น ๑๕ ค่ำ) ให้นิมนต์พระมาสวดมนต์บ้านหรือ
ใส่บาตร

๙) เมื่อพระภิกษุเข้าปริวาสกรรม ให้มีขันข้าวตอก ดอกไม้ รูปเทียน เครื่องอัฐบริขารไป
ถวายพระ

๑๐) เมื่อเห็นพระภิกษุเดินผ่านให้นั่งลงแล้วยกมือไหว้ แล้วค่อยเจรจา

๑๑) อย่าเหยียบเงาพระภิกษุ ผู้ถือศีลบริสุทธิ์ (อย่าหมิ่นประมาทพระ)

๑๒) อย่าเอาอาหารที่กินแล้วไปให้พระภิกษุ รวมถึงสามเณรด้วย

๑๓) อย่าเสพเมถุนในวันศีล วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา

๑๔) เมื่อมีพระมาบิณฑบาตอย่าให้พระคอย เวลาใส่บาตรอย่าให้มือแตะบาตร ภิกษุหรือ
สามเณรห้ามใส่รองเท้า ห้ามกางร่ม ห้ามเอาผ้าปิดหัวเวลาใส่บาตร
ความเชื่อ

การถือฤกษ์ยามในการปลูกเรือน ในเดือนยี่ เดือนสี่ เดือนหก เดือนเก้า เดือน
สิบสอง ถือเป็นฤกษ์ที่ดีในการปลูกเรือน โดยเฉพาะในเดือนหกและเดือนเก้า

ปลูกต้นไม้มงคล ในภาคอีสานถือว่าต้นไม้เป็นมงคลอย่างหนึ่ง หากปลูกให้ถูก
ทิศทางจะเกิดความสุขความเจริญ คตินี้ปรากฏในภาคกลางเช่นเดียวกัน ต้นไม้มงคลตามทิศของภาคอีสาน มีดังนี้

ทิศบูรพา - ปลูกกุ่ม ก้าม กระถิน มะพร้าว หมาก พลุ

ทิศอาคเนย์ - ปลูกต้นยอ

ทิศทักษิณ - ปลูกมะม่วงมะเฟือง มะไฟ

ทิศหรีดี - ปลูกต้นคูณ สะเดา ขนุน

ทิศปัจฉิม - ปลูกมะขาม มะยม

ทิศพายัพ - ปลูกมะกรูดมะนาว

ทิศอุดร - ปลูกต้นหมากต้น(พุทรา)

ทิศอีสาน - ปลูกดอกรัก ต้นแพง

ภูตผี วิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปู่ตา เจ้าที่เจ้าทาง ซึ่งถ้ามีการเจ็บป่วยโดยที่ไม่ทราบสาเหตุ
ชาวบ้านจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เกิดจากผีเข้า ผิดผี หรือไม่ก็กลับหลู่เจ้าที่เจ้าทาง จะต้องหาผู้เฒ่าผู้แก่ไปขอขมา
เป็นต้น

ผีตาแฮก ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีเฝ้าไร่นา เมื่อชาวบ้านเข้าหักไร่ทางพง เพื่อแปรสภาพที่ดินไป
เป็น ที่นา พวกเขาจะทำพิธีเชิญผีตาแฮกตนหนึ่งมาเป็นผู้เฝ้ารักษาที่นาและข้าวกล้า แต่ละปีเจ้าของนา จะต้องทำพิธี
เช่นสังเวยก่อนลงไถนา และเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว จะต้องแบ่งข้าวสีเกวียน (จำลอง เล็กๆ) ให้แก่ผีตาแฮกด้วย

กะล่ำ เป็นสิ่งต้องห้ามที่ทำลงไปแล้วไม่ดีไม่งาม เกิดโทษภัย เกิดเสนียดจัญไรแก่ตนและผู้อื่น
เช่น

- หลึงยั่นเยี้ยว กะล่ำ (ห้ามผู้หลึงยั่นเยี้ยว)
- ย่างข้ามพาข้าว กะล่ำ (ห้ามเดินลัดวงอาหาร)
- นั่งตันประตุ นั่งตันขึ้นไค นั่งหมอน นั่งกลางผู้เฒ่า กะล่ำ
- นอนหันหัวไปทางตาเ็นตก กะล่ำ (ห้ามนอนหันหัวไปทางทิศตะวันตก เพราะทิศตะวันตก
เป็นทิศที่ให้ผีหรือคนตายนอนหันหัวไป)
- ไทเหือนเดียวกันกินบ่พร้อมกัน ผู้น้อยกินก่อนผู้ใหญ่ เมียกินก่อนผัว กะล่ำ
- นุ่งหม้อผ้าทางกลับ - ใช้ตีนเชี่ยเสื้อผ้า กะล่ำ

- ผัวเมียผัดกัน ชมเหงกัน ต่าบ้อยญาติกัน คะลำ
- ประเพณีประจำปีต่าง ๆ ดังนี้
- งานวันขึ้นปีใหม่ ในวันที่ ๑ มกราคม ของทุกปี
- งานนมัสการพระธาตุพนมจำลองห้วยเม็ก ในช่วงเดือนมกราคม- กุมภาพันธ์ ของทุกปี
- งานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ในวันแรม ๑ ค่ำเดือน ๘ ของทุกปี
- งานประเพณีบุญบั้งไฟ เดือน ๖ ของทุกปี
- งานประเพณีทอดกฐิน หลังวันออกพรรษาของทุกปี
- งานประเพณีลอยกระทงในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ของทุกปี

ประชาชนในเขตอำเภอห้วยเม็กได้อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ วิธีการทำเครื่องจักสาน ใช้สำหรับในครัวเรือน วิธีการทอเสื่อจากต้นกก และวิธีการจับปลาตามธรรมชาติ ประชากรร้อยละ ๙๙ % พูดภาษาอีสาน

๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร

๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

ตารางที่ ๑๙ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
ห้วยเม็ก	๑	๑๐	๑	๑๐	๑	๑๓	๙	๑๒๑			-	-
กุดโดน	๒	๒๑	๑	๑๐	-	-	๑๖	๒๒๘			๑	๔๕
คำใหญ่	๑	๑๐	๒	๒๐	๑	๑๗	๑๐	๑๕๒			-	-
คำเหมือดแก้ว	๑	๑๐	๑	๑๑	๒	๔๑	๑๒	๑๔๒	๑	๖๖	๓	๑๑๐
หัวหิน	๑	๑๐	๑	๑๐	๒	๒๗	๘	๑๐๑			-	-
โนนสะอาด	๑	๑๐	๑	๑๐	-	-	๓	๓๒			๑	๓๐
บึงนาเรียง	๑	๑๙	๑	๒๕	๑	๑๓	๖	๑๙๕			๒	๖๐
พิมูล	๑	๑๑	๑	๑๐	๑	๒๖	๑๖	๒๓๙			๑	๕๑
ทรายทอง	๑	๑๐	๑	๑๐	๑	๒๐	๗	๑๐๐			-	-
รวม	๑๐	๑๑๑	๑๐	๑๑๖	๙	๑๕๗	๘๗	๑,๓๑๐	๑	๖๖	๘	๒๙๖

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒๐ แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
-----------------	-------

อาหาร	๑๐
เครื่องดื่ม	-
ผ้า เครื่องแต่งกาย	๒๓
ของใช้/ของตกแต่ง/ของที่ระลึก	๔๗
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	๑๐
รวม	๙๐

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
๑. ปลุกถั่วลิสงบ้านหนองแขวงศรีสวัสดิ์ ม.๗	เลขที่ หมู่ ๗	กุดโดน	๑๐
๒. กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านนาค้อ	เลขที่ ๑๘๖ หมู่ ๕	กุดโดน	๒๒
๓. พืชสมุนไพรบ้านหนองแขวงศรีสวัสดิ์	เลขที่ ๙๘ หมู่ ๗	กุดโดน	๗
๔. กลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลังม.๑๐ ตำบลกุดโดน	เลขที่ ๑๗๗ หมู่ ๑๐	กุดโดน	๔๓
๕. เลี้ยงปลาตกในบ่อดิน ม.๗	เลขที่ ๑๓๔ หมู่ ๗	กุดโดน	๑๐
๖. กลุ่มเลี้ยงไก่ชน ม.๘	เลขที่ ๑๑๖ หมู่ ๘	กุดโดน	๘
๗. กลุ่มเลี้ยงกบ ม.๑๐	เลขที่ ๓๗๗ หมู่ ๑๐	กุดโดน	๑๐
๘. กลุ่มเลี้ยงโคเนื้อ ต.กุดโดน	เลขที่ ๑๑ หมู่ ๘	กุดโดน	๑๔
๙. กลุ่มเลี้ยงโคบ้านหนองแขวงม่วง	เลขที่ ๑๐๕ หมู่ ๓	กุดโดน	๑๐
๑๐. กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ ตำบลกุดโดน เพื่อจำหน่าย	เลขที่ ๓๖๐ หมู่ ๑	กุดโดน	๙
๑๑. กลุ่มเกษตรผสมผสานบ้านนาค้อ หมู่ ๕ ตำบลกุดโดน	เลขที่ ๑๘๖ หมู่ ๕	กุดโดน	๓๐
๑๒. กลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองบ้านหนองแขวงศรีสวัสดิ์	เลขที่ ๔๐ หมู่ ๗	กุดโดน	๑๑
๑๓. กลุ่มเลี้ยงโคหนองแขวงศรีสวัสดิ์	เลขที่ ๑๐๔ หมู่ ๗	กุดโดน	๑๑
๑๔. กลุ่มเกษตรกรทำนาปลอดสารพิษกุดโดน	เลขที่ ๔๖ หมู่ ๑	กุดโดน	๑๖
๑๕. ทอผ้าพื้นเมืองลายทองวาส	เลขที่ ๔๔ หมู่ ๗	กุดโดน	๘
๑๖. ถั่วตัดสมุนไพรคำแก้ว	เลขที่ ๑๐๐ หมู่ ๘	กุดโดน	๙
๑๗. กลุ่มศูนย์ข้าวชุมชนบ้านคำเหมือดแก้ว ม.๓	เลขที่ ๑๒๗ หมู่ ๓	คำเหมือดแก้ว	๗
๑๘. กลุ่มผู้เลี้ยงแมลงและแปรรูปอาหารอำเภอห้วยเม็ก	เลขที่ ๖๔ หมู่ที่ ๔	คำเหมือดแก้ว	๑
๑๙. เกษตรผสมผสานและแปรรูป หมู่ ๔ ตำบลคำเหมือดแก้ว	เลขที่ ๑๒๐ หมู่ ๔	คำเหมือดแก้ว	-
๒๐. กลุ่มเกษตรยั่งยืน ม.๓ ต.คำเหมือดแก้ว	เลขที่ ๖๓ หมู่ ๓	คำเหมือดแก้ว	๙

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ต่อ)

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่	
-----------	---------	--

	หมู่ที่	ตำบล	จำนวนสมาชิก
๒๑. กลุ่มเห็ดแปลงใหญ่ตำบลคำเหมือดแก้ว	เลขที่ ๗๘ หมู่ ๔	คำเหมือดแก้ว	๑๒
๒๒. กลุ่มเลี้ยงโคขุน ตำบลคำเหมือดแก้ว ม.๖	เลขที่ ๑๕๔ หมู่ ๖	คำเหมือดแก้ว	๙
๒๓. กลุ่มปลูกผักบ้านคำมะโฮ	เลขที่ ๒๖ หมู่ ๗	คำเหมือดแก้ว	๑๔
๒๔. กลุ่มเลี้ยงโคเนื้อตำบลคำเหมือดแก้ว	เลขที่ ๑๒๗ หมู่ ๓	คำเหมือดแก้ว	๙
๒๕. กลุ่มเพาะเห็ดหนองรัง ม.๘	เลขที่ ๑๔ หมู่ ๘	คำเหมือดแก้ว	๑๕
๒๖. กลุ่มปลูกพืชผักและเห็ด	เลขที่ ๕๖ หมู่ ๔	คำเหมือดแก้ว	๑๑
๒๗. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอเสื่อกกบ้านคำมันปลา	เลขที่ ๑๗๔ หมู่ ๖	คำเหมือดแก้ว	๓๑
๒๘. กลุ่มควายเผือกคำมันปลา	เลขที่ ๑๗๔ หมู่ ๖	คำเหมือดแก้ว	๒๔
๒๙. กลุ่มทอผ้านาดีมัดหมี่หอมือ	เลขที่ ๖๖ หมู่ ๔	คำใหญ่	๑๓
๓๐. กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพ หมู่๙ ตำบลคำใหญ่	เลขที่ ๖๘ หมู่ ๙	คำใหญ่	๑๒
๓๑. โคนมเพชรภาพสินธุ์	เลขที่ ๔๕ หมู่ ๗	คำใหญ่	๑๑
๓๒. โค-กระบือบ้านคำใหญ่	เลขที่ ๑๗๖ หมู่ ๑๑	คำใหญ่	๑๑
๓๓. กลุ่มอนุรักษ์ไก่พันธุ์พื้นเมืองบ้านคำใหญ่ หมู่ ๗	เลขที่ ๘๑ หมู่ ๗	คำใหญ่	๘
๓๔. กลุ่มพัฒนาอาชีพม.๗ ตำบลคำใหญ่	เลขที่ ๔๖ หมู่ ๗	คำใหญ่	๑๕
๓๕. กลุ่มทอเสื่อกก ม.๑๐ บ้านโคกป่ากุง	เลขที่ ๓ หมู่ ๑๐	คำใหญ่	๑๐
๓๖. กลุ่มแปรรูปอาหารคำใหญ่ หมู่ที่ ๗	เลขที่ ๑๗ หมู่ ๗	คำใหญ่	๓๑
๓๗. กลุ่มถั่วลิสงตราทรายแก้ว	เลขที่ ๑๓๑ หมู่ ๑๑	คำใหญ่	๓๒
๓๘. ผู้เลี้ยงโค-กระบือบ้านนาดี หมู่ ๔ ตำบลคำใหญ่	เลขที่ ๑๒๔ หมู่ ๔	คำใหญ่	๙
๓๙. กลุ่มเลี้ยงโค ม.๕ ทรายทอง	เลขที่ ๖๐ หมู่ ๕	ทรายทอง	๑๓
๔๐. โคขุนหนองแก	เลขที่ ๒๐ หมู่ ๖	ทรายทอง	๑๐
๔๑. กลุ่มปลูกอ้อยสามัคคี ม.๕	เลขที่ ๕๗ หมู่ ๕	ทรายทอง	๘
๔๒. กลุ่มสตรีเลี้ยงจิ้งหรีด บ้านเตาไห ต.ทรายทอง	เลขที่ ๒๗ หมู่ ๑	ทรายทอง	๑๔
๔๓. กลุ่มเลี้ยงวัวพื้นเมืองทรายงาม	เลขที่ ๕๐ หมู่ ๒	ทรายทอง	๒๔
๔๔. เกษตรกรรมอ้อยเพื่อการผลิต หมู่ ๑ ต.ทรายมูล	เลขที่ ๒๔ หมู่ ๓	ทรายทอง	๑๐
๔๕. โคเนื้อทรายทองเจริญ	เลขที่ ๔๖ หมู่ ๕	ทรายทอง	๒๑
๔๖. ธนาครโค-กระบือ ต.โนนสะอาด	เลขที่ ๑๒๘ หมู่ ๒	โนนสะอาด	๘
๔๗. กลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง ต.โนนสะอาด	เลขที่ ๒๓๐ หมู่ ๖	โนนสะอาด	๑๕
๔๘. กลุ่มเลี้ยงโคเนื้อโนนสะอาด ปี ๒๕๖๐	เลขที่ ๒๗ หมู่ ๖	โนนสะอาด	๙
๔๙. ปลาส้มบ้านยางเนียม	เลขที่ ๑๒๖ หมู่ ๓	บึงนาเรียง	๘

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ต่อ)

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
๕๐. แปลงใหญ่ปลูกมันสำปะหลัง ตำบลบึงนาเรียง	เลขที่ ๘๕ หมู่ ๔	บึงนาเรียง	๑๙
๕๑. กลุ่มเกษตรกรรมแปลงใหญ่ ตำบลบึงนาเรียง	เลขที่ ๗๙ หมู่ ๖	บึงนาเรียง	๑๑๖
๕๒. ขนถั่วตัดบ้านน้อยนางนวล	เลขที่ ๒๗ หมู่ ๑	บึงนาเรียง	๑๒
๕๓. กลุ่มเลี้ยงไก่ชนภาคิน	เลขที่ ๗๓ หมู่ ๓	บึงนาเรียง	๑๐
๕๔. ข้าวพันธุ์ดีที่หนองบัว	เลขที่ ๗๙ หมู่ ๖	บึงนาเรียง	๓๐
๕๕. กลุ่มปลูกอ้อยบ้านโนนพิมาน ม.๓	เลขที่ ๙๙ หมู่ ๓	พิมูล	-
๕๖. กลุ่มโคเนื้ออำเภอห้วยเม็ก	เลขที่ ๔๕ หมู่ ๗	พิมูล	๘
๕๗. ควายขุนตำบลพิมูล	เลขที่ ๖๒ หมู่ ๔	พิมูล	๘
๕๘. กลุ่มปลูกมันสำปะหลังตำบลพิมูลหมู่ที่๗	เลขที่ ๑๕๘ หมู่ ๗	พิมูล	๙
๕๙. ร่วมใจพัฒนาและอนุรักษ์ควายไทย	เลขที่ ๒๔๓ หมู่ ๔	พิมูล	๑๔
๖๐. กลุ่มเลี้ยงโคขุนพื้นเมืองตำบลพิมูล	เลขที่ ๖๒ หมู่ ๒	พิมูล	๙
๖๑. พัฒนาควายไทย ต.พิมูล	เลขที่ ๒๕๑ หมู่ ๕	พิมูล	๑๕
๖๒. กลุ่มเลี้ยงโคตำบลพิมูล	เลขที่ ๘๓ หมู่ ๔	พิมูล	๙
๖๓. การปลูกอ้อยส่งโรงงาน	เลขที่ ๑๙๑ หมู่ ๔	พิมูล	๙
๖๔. กลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่สวยงาม	เลขที่ ๓๐๐ หมู่ ๕	พิมูล	๒๕
๖๕. ไม้ผลพัฒนา ตำบลพิมูล	เลขที่ ๖๔ หมู่ ๖	พิมูล	๓๔
๖๖. เกษตรกรปลูกมันสำปะหลัง	เลขที่ ๓๙ หมู่ ๒	พิมูล	๗
๖๗. กลุ่มปลูกอ้อยพิมูล หมู่ ๒,๗	เลขที่ ๔๑ หมู่ ๒	พิมูล	๔๘
๖๘. กลุ่มปลูกอ้อยและพัฒนาพันธุ์อ้อย	เลขที่ ๓ หมู่ ๑	พิมูล	๑๑
๖๙. ผลิตอ้อยโรงงานโนนพิมาน	เลขที่ ๒๓ หมู่ ๓	พิมูล	๑๖
๗๐. กลุ่มเลี้ยงโคพันธุ์ศรีบ้านเดช	เลขที่ ๘๔ หมู่ ๑	พิมูล	๑๗
๗๑. กองทุนธนาคารโค-กระบือ บ้านรุ่งอรุณ หมู่๑๔	เลขที่ ๙๗ หมู่ ๑๔	ห้วยเม็ก	๑๑
๗๒. กลุ่มเลี้ยงโคเนื้อบ้านหัวดง	เลขที่ ๖๔ หมู่ ๘	ห้วยเม็ก	๙
๗๓. ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมหัวดง	เลขที่ ๙๙ หมู่ ๘	ห้วยเม็ก	๑๔
๗๔. กองทุนธนาคารโค-กระบือบ้านป่ายางม.๕ ตำบลห้วยเม็ก	เลขที่ ๒๕ หมู่ ๕	ห้วยเม็ก	๒๑
๗๕. กลุ่มเลี้ยงโค-กระบือ ตำบลห้วยเม็ก	เลขที่ ๑๐๗ หมู่ ๓	ห้วยเม็ก	๑๒
๗๖. กลุ่มเลี้ยงโคสร้างอาชีพบ้านกุดท่าลือ	เลขที่ ๒๑๑ หมู่ ๖	ห้วยเม็ก	๘
๗๗. กลุ่มปลูกถั่วลิสงชุมชนบ้านหัวดง	เลขที่ ๗๔ หมู่ ๘	ห้วยเม็ก	๒๐
๗๘. กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมหัวดง	เลขที่ ๔๕ หมู่ ๘	ห้วยเม็ก	๑๑

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ต่อ)

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
๗๙. การทอผ้าไหมบ้านพิทักษ์	เลขที่ ๔๑ หมู่ ๔	ห้วยเม็ก	๑๕
๘๐. พี่ขมิ้นสมุนไพร	เลขที่ ๑๓๑ หมู่ ๘	ห้วยหิน	๙
๘๑. แปรรูปปลา	เลขที่ ๔๔ หมู่ ๓	ห้วยหิน	๒๘
๘๒. กลุ่มเลี้ยงโคตำบลห้วยหินพัฒนารัฐกิจ	เลขที่ ๑๘๑ หมู่ ๘	ห้วยหิน	๗
๘๓. กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด หมู่ ๒ ตำบลห้วยหิน	เลขที่ ๔๙ หมู่ ๒	ห้วยหิน	๗
๘๔. ผลิตภัณฑ์ปลาแห้ง	เลขที่ ๑๖๓ หมู่ ๗	ห้วยหิน	๘
๘๕. กลุ่มโคกล่าม-โคกอุดม	เลขที่ ๕๓ หมู่ ๘	ห้วยหิน	๙
๘๖. กลุ่มเลี้ยงโค-กระบือ ตำบลห้วยหิน	เลขที่ ๑๒๕ หมู่ ๘	ห้วยหิน	๑๑
๘๗. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโคกกลางเหนือ	เลขที่ ๒๓ หมู่ ๕	ห้วยหิน	๒๒

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒๒ แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
๑.กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรมันสำปะหลัง	๖	โนนสะอาด	๑๐
๒.กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรกลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด	๒	ห้วยหิน	๑๐
๓.กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรอนุรักษ์ควายไทย	๔	พิมูล	๑๑
๔.กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรกลุ่มเลี้ยงกบ	๑๐	กุดโดน	๑๐
๕.กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรกลุ่มแปรรูปอาหารบ้านนาสีนวล	๒	บึงนาเรียง	๑๙
๖.กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรเลี้ยงปูนาตำบลคำใหญ่	๕	คำใหญ่	๑๐
๗.กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรเกษตรกรปลูกผัก	๓	ห้วยเม็ก	๑๐
๘.กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรกลุ่มเกษตรผสมผสาน	๔	คำเหมือดแก้ว	๑๐
๙.กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรเพาะเห็ดในโรงเรือน	๕	ทรายทอง	๑๐
๑๐.กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรปลูกกล้วยหอมทอง	๑๒	กุดโดน	๑๑
๑๑.กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาดี	๔	คำใหญ่	๑๐
๑๒.กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชนมถั่วตัดบ้านน้อยนางนวล	๑	บึงนาเรียง	๒๕

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
๑๓.กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านไม้ผล หมู่ ๖ พิมูล	๖	พิมูล	๑๐
๑๔.กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปปลา	๓	หัวหิน	๑๐
๑๕.กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอเสื่อกกบ้านคำมันปลา	๖	คำเหมือดแก้ว	๑๑
๑๖.กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มปลูกผักคำใหญ่ หมู่ ๗	๗	คำใหญ่	๑๐
๑๗.กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มสตรีเลี้ยงจิ้งหรีด	๑	ทรายทอง	๑๐
๑๘.กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรการทอผ้าไหมบ้านพิทักษ์	๔	ห้วยเม็ก	๑๐
๑๙.กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าพื้นเมืองบ้านนาค้อ	๕	กุดโดน	๑๐
๒๐.กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพาะเห็ดตำบลโนนสะอาด	๑	โนนสะอาด	๑๐
๒๑.กลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนวังลิ้นฟ้าวิทยาคม	๗	คำเหมือดแก้ว	๒๖
๒๒.กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านทรายทองวิทยาคม	๕	ทรายทอง	๒๐
๒๓.กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนทรายมูลพิทยาคม	๕	พิมูล	๒๖
๒๔.กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านคำมันปลาผดุงวิทย์	๖	คำเหมือดแก้ว	๑๕
๒๕.กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านกุดท่าลือ	๑๒	ห้วยเม็ก	๑๓
๒๖.กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนชุมชนสะอาดผดุงศิลป์	๕	คำใหญ่	๑๗
๒๗.กลุ่มยุวเกษตรกรNBSหนองบัววิทยาเสริม	๖	บึงนาเรียง	๑๓
๒๘.กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนหนองโนวิทยาคม	๗	หัวหิน	๑๑
๒๙.กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนหัวหินวัฒนาลัย	๗	หัวหิน	๑๖
รวมทั้งหมด ๒๙ กลุ่ม			๓๘๔

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๓ แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์	๖	คำเหมือดแก้ว	๖๖

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดกาฬสินธุ์, พ.ศ. ๒๕๖๘

๒) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

ตารางที่ ๒๔ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศคปช.	ศบกต.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป	
ห้วยเม็ก		๒	๑	๑	๑				
กุดโดน		๒	๑	๑	๑				
คำใหญ่		๒	๑	๑	๑				
คำเหมือดแก้ว	๑	๒	๑	๒	๑				
หัวหิน		๑	๑	๑	๑				
โนนสะอาด		๓	๓	๑	๑				
บึงนาเรียง		๑	๑	๑	๑				
พิมูล		๒	๑	๑	๑				
ทรายทอง		๒	๑	๑	๑				
รวม	๑	๑๗	๑๑	๑๐	๙				

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๙

(๑) อาสาสมัครเกษตร

ตารางที่ ๒๕ แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร หมายเหตุ : อาสาเกษตรบางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
ห้วยเม็ก	-	๒	๑	๑๑	๗	๑๕	๑	-	๑
กุดโดน	-	๔	-	๑๒	๑๔	๑๓	๒	-	๒
คำใหญ่	-	-	-	๗	๑๓	๑๒	-	-	-
คำเหมือดแก้ว	-	-	๓	๓	๑๐	๙	๒	๑	-
หัวหิน	-	-	๕	๑๒	๙	๘	-	-	-
โนนสะอาด	๑	-	๑	๗	๗	๗	-	๑	-
บึงนาเรียง	๑	๑	๑	๗	๙	๗	๑	-	-
พิมูล	-	-	-	๘	๘	๗	-	-	๑๐
ทรายทอง	-	-	-	๗	๗	๖	๑	-	๒
รวม	๒	๗	๑๑	๗๔	๘๔	๘๔	๗	๒	๑๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘

(๒) ประชาชนชาวบ้าน

อำเภอห้วยเม็กมีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของประชาชนแต่ละคน จำนวน ๓ คน

ตารางที่ ๒๖ แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้าน

ตำบล	จำนวน (ราย)	องค์ความรู้ด้าน
ห้วยเม็ก	-	
กุดโดน	๑	เกษตรกรรมผสมผสาน
คำใหญ่	-	
คำเหมือดแก้ว	๑	เกษตรกรรมผสมผสาน
ห้วยหิน	-	
โนนสะอาด	-	
บึงนาเรียง	-	
พิมูล	-	
ทรายทอง	๑	เกษตรกรรมผสมผสาน
รวม	๓	เกษตรกรรมผสมผสาน

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ตารางที่ ๒๗ แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ที่	ชื่อศูนย์ (ลำดับที่ ๑ ศูนย์หลัก ลำดับถัดไป ศูนย์เครือข่าย)	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์	
			หมู่	ตำบล
๑	ศูนย์ ศพก. อำเภอ ห้วยเม็ก จังหวัด กาฬสินธุ์	ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่อ้อย โรงงาน	๔	คำเหมือดแก้ว
๒	กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงตำบลห้วยหิน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๔	ห้วยหิน
๓	ศูนย์เรียนรู้กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงตำบล ห้วยเม็ก	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๔	ห้วยเม็ก
๔	ไร่นาสวนผสม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๓	คำเหมือดแก้ว

ที่	ชื่อศูนย์ (ลำดับที่ ๑ ศูนย์หลัก ลำดับถัดไป ศูนย์เครือข่าย)	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์	
			หมู่	ตำบล
๕	กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงตำบลโนนสะอาด	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๔	โนนสะอาด
๖	กลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนกตำบลพิมูล	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	๖	พิมูล
๗	กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงตำบลทรายทอง	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ยืนต้น	๒	ทรายทอง
๘	กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงตำบลคำใหญ่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๕	คำใหญ่
๙	เศรษฐกิจพอเพียงตำบลโนนสะอาด	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๒	โนนสะอาด
๑๐	บ้านสวนสิบแสน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๔	ห้วยเม็ก
๑๑	ศูนย์เรียนรู้ไร่นาสวนผสม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๓	บึงนาเรียง
๑๒	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลทรายทอง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	ทรายทอง
๑๓	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดโดน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๐	กุดโดน
๑๔	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๐	กุดโดน
๑๕	ศูนย์เรียนรู้การผลิตมันสำปะหลัง	ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	๔	พิมูล
๑๖	ศูนย์เรียนรู้การผลิตไม้ผล(อินทผลัม)	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	๑๑	คำใหญ่
๑๗	ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชผัก	ศูนย์เรียนรู้พืชผัก	๗	โนนสะอาด
๑๘	ศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๙	คำเหมือดแก้ว

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๑๐ กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๘ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวน พื้นที่ (ไร่)
๑	โนนสะอาด	แปลงใหญ่ข้าวตำบล โนนสะอาด	ข้าว	๓๐	๓๐๐
๒	โนนสะอาด	แปลงใหญ่มันสำปะหลังตำบล โนนสะอาด	มันสำปะหลัง	๓๐	๓๐๐
๓	บึงนาเรียง	แปลงใหญ่ข้าวบ้านหนองบัว	ข้าว	๘๐	๓๐๐
๔	พิมูล	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง ตำบลพิมูล	มันสำปะหลัง	๕๑	๓๐๐
๕	บึงนาเรียง	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง ม.๔ ตำบลบึงนาเรียง	มันสำปะหลัง	๓๕	๓๐๐
๖	บึงนาเรียง	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง ม.๗ ตำบลบึงนาเรียง	มันสำปะหลัง	๓๑	๓๐๐
๗	กุดโดน	แปลงใหญ่มันสำปะหลังตำบล กุดโดน	มันสำปะหลัง	๔๕	๓๐๐
๘	กุดโดน	แปลงใหญ่ถั่วลิสงตำบล กุดโดน	ถั่วลิสง	๓๐	๓๐๐
๙	คำเหมือดแก้ว	แปลงใหญ่เห็ดตำบล คำเหมือดแก้ว	เห็ดบด	๓๑	๓๐๐
๑๐	คำเหมือดแก้ว	แปลงใหญ่พืชผักและเห็ด ตำบลคำเหมือดแก้ว	เห็ดบด	๓๐	๓๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอยะผาก, พ.ศ. ๒๕๖๘

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ

สินค้าเกษตรที่สำคัญ ชนิดสินค้าข้าว

๑.๑ แหล่งน้ำหลัก

[/] น้ำฝน []ชลประทาน [] บ่อน้ำบาดาล [] แหล่งน้ำธรรมชาติอื่น ๆ (ระบุ).....

๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

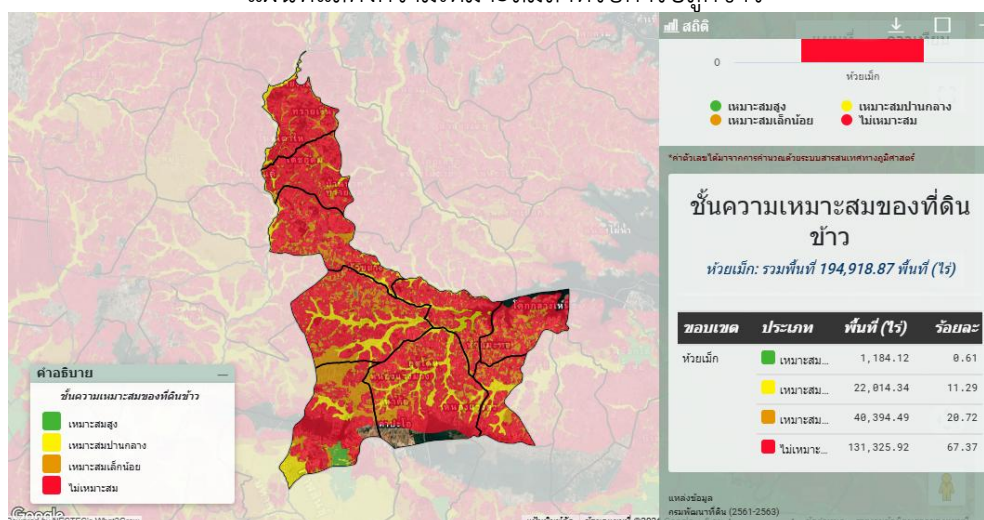
๑) เขตความเหมาะสม

ตารางที่ ๒๙ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๑๙๔,๙๑๘.๘๗ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอ	๑,๑๘๔.๑๒	๒๒,๐๑๔.๓๔	๒๒,๐๑๔.๓๔	๑๓๑,๓๒๕.๙๒	๑๙๔,๙๑๘.๘๗
ห้วยเม็ก	-	๕,๓๘๑.๓๙	๘,๓๙๒.๔๒	๒๑,๑๓๗.๒๐	๓๔,๙๐๕.๐๑
กุดโดน	-	๔,๖๘๐.๘๓	๗,๒๐๑.๘๖	๒๓,๔๐๘.๗๐	๓๕,๒๙๑.๓๙
คำใหญ่	-	๑,๕๖๗.๙๘	๕,๐๓๔.๒๗	๑๕,๘๘๗.๔๐	๒๒,๔๘๙.๖๕
คำหม้อดแก้ว	๑,๑๘๔.๑๒	๓,๖๙๐.๕๔	๗,๒๖๒.๐๖	๑๕,๘๓๘.๕๐	๒๗,๙๗๕.๒๒
ห้วยหิน	-	-	๓,๕๒๑.๖๕	๑๑,๓๓๗.๒๐	๑๔,๘๕๘.๘๕
โนนสะอาด	-	๑,๙๑๘.๐๗	๒,๕๓๑.๕๓	๘,๐๕๘.๕๒	๑๒,๕๐๘.๑๒
บึงนาเรียง	-	๒,๔๔๐.๒๓	๒,๖๓๔.๔๖	๑๐,๕๓๔.๕๐	๑๕,๖๐๙.๑๙
พิมูล	-	๖๘๕.๘๘	๒,๒๑๔.๔๘	๑๒,๗๔๔.๔๐	๑๕,๖๔๕.๗๖
ทรายทอง	-	๑,๖๔๙.๔๒	๑,๖๐๑.๗๖	๑๒,๓๓๙.๕๐	๑๕,๕๙๐.๖๘

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙

แผนที่แสดงความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว

ภาพที่ ๖ แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว

(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

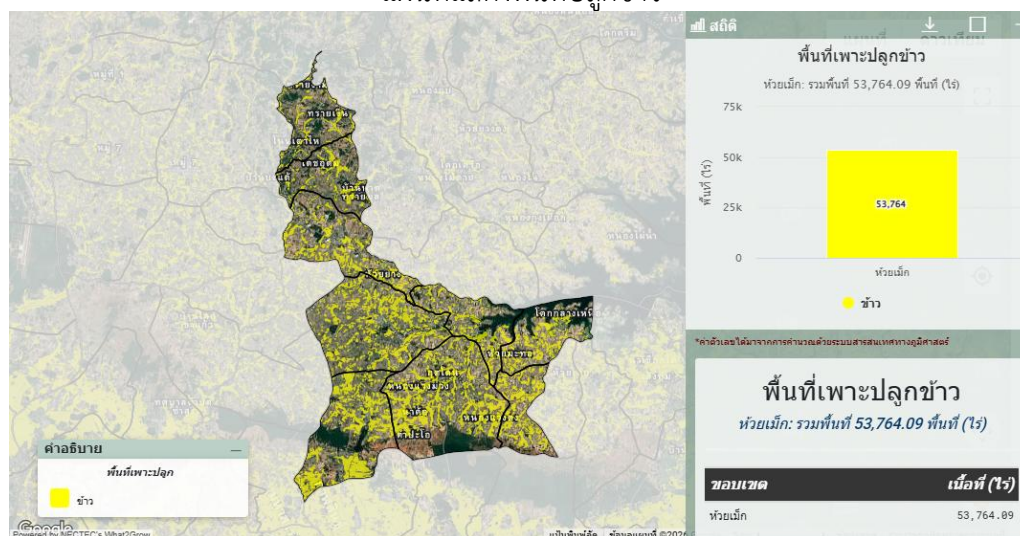
๒) พื้นที่ปลูกข้าว

ตารางที่ ๓๐ แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตข้าว

ตำบล	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
ห้วยเม็ก	๑,๖๓๘	๑๖,๔๙๙	๑๖,๔๙๙	๖,๕๙๗.๖๐	๐.๔
กุดโดน	๑,๖๑๓	๑๕,๔๐๑	๑๕,๔๐๑	๖,๑๖๐.๔๐	๐.๔
คำใหญ่	๑,๑๘๓	๑๑,๒๕๐	๑๑,๒๕๐	๔,๕๐๐.๐๐	๐.๔
คำเหมือดแก้ว	๑,๑๕๕	๙,๕๔๕	๙,๕๓๗	๓,๘๑๔.๘๐	๐.๔
หัวหิน	๘๙๘	๗,๙๓๔	๗,๙๓๔	๓,๑๗๓.๖๐	๐.๔
โนนสะอาด	๗๙๐	๖,๔๓๖	๖,๔๓๖	๒,๕๗๔.๔๐	๐.๔
บึงนาเรียง	๖๑๘	๕,๔๐๕	๕,๔๐๕	๒,๑๖๒.๐๐	๐.๔
พิมูล	๕๓๙	๔,๙๓๓	๔,๙๓๓	๑,๙๗๓.๒๐	๐.๔
ทรายทอง	๕๑๐	๔,๓๒๙	๔,๓๒๙	๑,๗๑๓.๒๐	๐.๔
รวม	๘,๗๒๗	๘๑,๗๓๒	๘๑,๖๗๓	๓๒,๖๖๙.๒๐	๐.๔

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๗

แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว

ภาพที่ ๗ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง)

(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

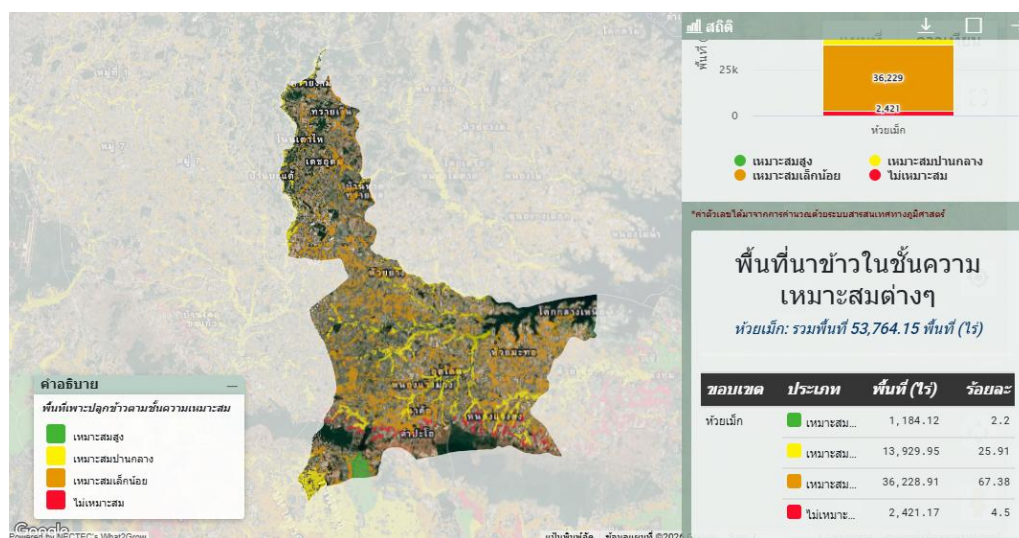
(๓) พื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตารางที่ ๓๑ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๕๓,๗๖๔.๑๕ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอ	๑,๑๘๔.๑๒	๑๓,๙๒๙.๙๕	๓๖,๒๒๘.๙๑	๒,๔๒๑.๑๗	๕๓,๗๖๔.๑๕
ห้วยเม็ก	-	๓,๐๘๗.๕๓	๗,๒๗๙.๘๒	-	๑๐,๓๖๗.๓๕
กุดโดน	-	๓,๖๐๙.๓๔	๖,๗๘๙.๙๑	๙๑๖.๐๖	๑๑,๓๑๕.๓๑
คำใหญ่	-	๑,๑๐๐.๙๕	๔,๗๒๓.๘๖	-	๕,๘๒๔.๘๑
คำหม้อดแก้ว	๑,๑๘๔.๑๒	๒,๔๕๖.๓๘	๕,๑๘๒.๕๙	๘๑๗.๗๑	๙,๖๔๐.๘๐
หัวหิน	-	-	๓,๕๒๑.๖๕	๑.๘๗	๓,๕๒๓.๕๒
โนนสะอาด	-	๑,๓๗๐.๗๒	๒,๓๔๑.๗๘	๖๘๕.๕๒	๔,๓๘๘.๐๒
บึงนาเรียง	-	๑,๒๒๘.๐๑	๒,๖๓๔.๔๖	-	๓,๘๖๒.๔๗
พิมูล	-	๓๙๙.๙๔	๒,๑๕๓.๐๘	-	๒,๕๕๓.๐๒
ทรายทอง	-	๖๗๗.๐๘	๑,๖๐๑.๗๖	-	๒,๒๗๘.๘๔

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙

แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอห้วยเม็ก

ภาพที่ ๘ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม

(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในอำเภอ)

๑) การใช้พันธุ์ดี เกษตรกรในพื้นที่อำเภอห้วยเม็กส่วนใหญ่จะเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองจากปีที่แล้ว โดยการคัดเมล็ดสืบออก (วิธีแช่น้ำ) นำเมล็ดไปแช่น้ำสะอาด เมล็ดที่ลอยน้ำคือเมล็ดดีหรือไม่สมบูรณ์ จะซักร้างไป ส่วนเมล็ดที่จมคือเมล็ดสมบูรณ์น้ำหนักดี เหมาะสำหรับนำไปปลูก

๒) การเตรียมดิน หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้วเกษตรกรจะไถกลบตอซังข้าว แล้วปลูกพื้งเป็นวิธีที่นิยมมากในการปรับปรุงบำรุงดิน เพราะเป็นพืชตระกูลถั่วที่ให้ไนโตรเจนสูง และไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสด ช่วงออกดอก (อายุ ๕๐-๖๐ วัน) เนื่องจากเป็นช่วงที่มีไนโตรเจนสูงสุดและลำต้นยังไม่แข็งเกินไป ทั้งไว้ประมาณ ๗-๑๐ วัน เพื่อให้ปุ๋ยสลายตัวก่อน แล้วจึงไถตะพริกดินชั้นล่างขึ้นมาสัมผัสอากาศและตากแดดทิ้งไว้ ๗ - ๑๔ วัน เพื่อกำจัดวัชพืช ฆ่าเชื้อโรค และแมลงศัตรูพืช จากนั้นไถแปร ย่อยกอนดินให้เล็กลง และกำจัดวัชพืชที่งอกขึ้นมาใหม่หลังจากการตากดิน

๓) การปลูก นิยมปลูกข้าวนาหว่านข้าวแห้ง คือ การหว่านเมล็ดพันธุ์ข้าวแห้งลงบนดินแห้งโดยไม่ต้องแช่น้ำหรือทำเทือก นิยมมากในพื้นที่อาศัยน้ำฝนหรือนอกเขตชลประทาน ประหยัดแรงงานและเวลา โดยจะหว่านช่วงต้นฤดูฝนแล้วไถกลบ เมล็ดข้าวจะรอความชื้นจากการตกของฝนเพื่องอก เป็นวิธีที่สะดวก รวดเร็ว เหมาะกับพื้นที่นาหว่านคอยฝน โดยหว่านเมล็ดพันธุ์ข้าวอัตรา ๑๕-๒๐ กิโลกรัม/ไร่ แล้วไถบดกลบเมล็ดและให้ดินเรียบเสมอ

๔) ระบบการให้น้ำ พื้นที่นาข้าวส่วนใหญ่อยู่นอกเขตชลประทาน อาศัยน้ำฝนเป็นหลักเพราะประหยัดแรงงานและทำได้รวดเร็วทันต่อสภาพอากาศที่ผันผวน และอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติบางส่วน ระยะแรก (ข้าวไม่เกิน ๑ สัปดาห์) เกษตรกรจะไม่ให้น้ำขังในนา เพราะอาจทำให้เมล็ดข้าวที่เพิ่งหว่านเน่าเสียได้

๕) การดูแลรักษา เน้นการจัดการวัชพืชและการใช้น้ำที่เหมาะสม เนื่องจากเป็นวิธีที่วัชพืชเติบโตแข่งกับข้าวได้ง่ายที่สุด ก่อนออก : หลังหว่านข้าวทันที (ในขณะที่ดินมีความชื้นพอเหมาะ) จะฉีดสารกำจัดวัชพืช "ประเภทคุมแห้ง" เพื่อยับยั้งเมล็ดหญ้าที่รอการงอก เก็บหลังออก : เมื่อข้าวอายุประมาณ ๑๕-๓๐ วัน หากยังมีหญ้าขึ้นแซม จะใช้สารกำจัดวัชพืชประเภท "หลังออก" โดยเลือกใช้ให้ถูกกับชนิดหญ้า (ใบแคบ ใบกว้าง หรือกก) มีการซ่อมข้าว (หรือการสามข้าว) โดยการนำต้นกล้าไปปลูกทดแทนในบริเวณที่ข้าวไม่ขึ้นหรือเสียหาย เพื่อให้ผลผลิตสม่ำเสมอเต็มพื้นที่

๖) การใส่ปุ๋ย เน้นใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรก คือช่วงอายุ ๒๐-๒๕ วันเพื่อบำรุงต้น/แตกกอ (สูตร ๑๖-๑๖-๘ หรือ ๑๖-๘-๘) และครั้งที่ ๒ ช่วงอายุ ๔๕-๕๐ วันเพื่อสร้างรวง (สูตร ๑๕-๑๕-๑๕) อัตราประมาณ ๒๕-๔๐ กก./ไร่ ควรกำจัดวัชพืชก่อนใส่ และใส่เมื่อดินมีความชื้น

๗) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรจะเก็บเกี่ยวข้าวด้วยรถ หรือที่เรียกว่า รถเกี่ยวนาข้าว เป็นวิธีการที่นิยมมากในปัจจุบันเพราะช่วยประหยัดเวลาและแรงงาน โดยเครื่องจักรจะทำงานครบวงจรในเครื่องเดียว จากนั้นจึงนำไปตากแดด ประมาณ ๒-๓ แดด เพื่อลดความชื้นให้เหลือประมาณ ๑๔-๑๕% โดยป้อนสู่โรงสี เช่น ผ้าฟางหรือตาข่ายเขียว เพื่อป้องกันสิ่งสกปรกและลดความร้อนสูงเกินไป ตากข้าวหนาประมาณ ๕-๑๐ ซม. และกลับกองข้าวทุกๆ ๒ ชั่วโมง เพื่อให้แห้งเร็วและสม่ำเสมอ

๘) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู เน้นการจัดการแบบผสมผสาน (IPM) ตั้งแต่การเตรียมดินจนถึงการเก็บเกี่ยว เพื่อลดความเสียหายอย่างมีประสิทธิภาพ หมั่นเดินสำรวจนา เลือกรุ่นพันธุ์ต้านทาน และไม่หว่านข้าวหนาเกินไป โรคที่พบบ่อยในนาหว่าน ได้แก่ โรคไหม้, โรคกาบใบแห้ง, และ โรคยอดฝักดาบ

๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอห้วยเม็ก มีการปลูกข้าว ดังนี้

ชื่อสินค้า ข้าว	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
การเตรียมดิน	↔				↔							
การเตรียมเมล็ดพันธุ์			↔									
การปลูกนาหว่าน					↔	△						
การใส่ปุ๋ย					↔			↔				
การดูแลรักษา					←							→
การเก็บเกี่ยวผลผลิต											▽	←

สัญลักษณ์

↔ ช่วงฤดูปลูก

△ ปลูกสูงสุด

←.....→ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าว อำเภอห้วยเม็ก

(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๑.๕ ต้นทุนการผลิต

ตารางที่ ๓๒ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๘

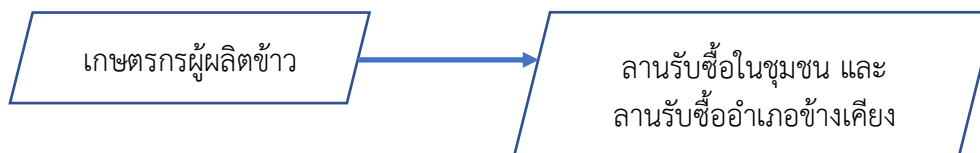
รายการ (/ไร่)	จำนวน (บาท)	หมายเหตุ
ค่าไถตะ	๒๕๐	
ค่าไถแปร	๒๐๐	
ค่าเมล็ดพันธุ์	๗๐๐	
ค่าหว่าน	๑๐๐	
ค่าไถปั่น	๒๕๐	
ค่ายาคุมวัชพืช	๑๐๐	
ค่าปุ๋ยครั้งที่ ๑ (๑๖-๘-๘)	๕๐๐	๒๕ ก.ก./ไร่
ค่าปุ๋ยครั้งที่ ๒ (๑๕-๑๕-๑๕)	๕๐๐	๒๕ ก.ก./ไร่
ค่าเก็บเกี่ยว	๗๐๐	
ค่าขนข้าวลาน และยุ่งฉาง	๔๐๐	
รวม	๓,๗๐๐	

(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

๑) วิธีการตลาด (เป็นวิถีตลาดที่เกิดขึ้นในอำเภอ)

Flow chart แสดงเส้นทางวิถีตลาดของอำเภอห้วยเม็ก

ภาพที่ ๑๐ แสดงวิธีการตลาด อำเภอห้วยเม็ก

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

มีแหล่งรับซื้อ รวม ๒ แห่ง

- อยู่ใน ตำบลห้วยเม็ก จำนวน ๒ แห่ง

๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

๑) เกษตรกร

มีเกษตรกรผู้ปลูกในอำเภอจำนวน ๘,๘๗๘ ครัวเรือน และมีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่จำนวน ๑ ราย มีความรู้ ความชำนาญ องค์กรความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๓๓ แสดงเกษตรกรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่

ที่	หมู่	ตำบล	ประเภท	องค์ความรู้โดดเด่น
๑	๖	บึงนาเรียง	แปลงใหญ่ข้าว	การนำนวัตกรรมมาใช้ในการผลิตสินค้า และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๒) องค์กรเกษตรกร ดังนี้

ตารางที่ ๓๔ แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

องค์กรเกษตรกร	จำนวน (แห่ง)	ชื่อกลุ่ม
ศูนย์ข้าวชุมชน	๑	ศูนย์ข้าวชุมชนตำบลคำเหมือดแก้ว
แปลงใหญ่	๒	๑.แปลงใหญ่ข้าวบ้านหนองบัว ตำบลบึงนาเรียง ๒.แปลงใหญ่ข้าวตำบลโนนสะอาด

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๒. การวิเคราะห์ Supply chain

ตารางที่ ๓๕ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้าข้าว อำเภอห้วยเม็ก

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติพื้นที่	สถานการณ์ปัจจุบัน	-พื้นที่ปลูกข้าวให้ผลผลิตลดลงในบางปี	-มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่นาข้าวเป็นอ้อย หรือแบ่งพื้นที่ปลูกข้าวบางส่วนมาปลูกอ้อย	ปริมาณการผลิตข้าวลดลง
	ปัญหา Pain point	- สภาพพื้นที่นาบางแห่งมีความลาดเทเล็กน้อย น้ำขังในพื้นที่นาไม่สม่ำเสมอทำให้ขาดน้ำ -ดินค่อนข้างเป็นดินทราย และมีโครงสร้างค่อนข้างแน่นที่บ	-ไม่สามารถกักเก็บน้ำได้เท่ากันทั่วพื้นที่ -ดินไม่อุ้มน้ำและธาตุอาหารต่ำ	ผลผลิตข้าวลดลง
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	ปรับกระทงนาให้สม่ำเสมอ ถ้าเป็นไปได้นำวิธีการจัดรูปแปลงนามาปฏิบัติ (land reshape)	ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน การใช้ปุ๋ยพืชสด เพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน	เพิ่มผลผลิตและพัฒนาคุณภาพข้าว
มิติคน	สถานการณ์ปัจจุบัน	ขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกร	จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว	การต่อรองราคาผลผลิตที่สูงกว่าราคาตลาดทั่วไป
	ปัญหา Pain point	เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ มีปัญหาด้านสุขภาพ ขาดทักษะด้านเทคโนโลยี	ขาดแคลนแรงงาน	จ้างแรงงาน ต้นทุนเพิ่มขึ้น รายได้ลดลง
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	ให้ความรู้ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว	ใช้เครื่องจักรทดแทนแรงงาน หรือใช้โดรนเกษตรในการหว่านเมล็ด พ่นปุ๋ยพ่นยา	ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น ลดขั้นตอนการทำงาน ลดการใช้แรงงาน
มิติสินค้า	สถานการณ์ปัจจุบัน	ราคาผลผลิตตกต่ำ	เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาเองได้	อยู่ห่างไกลแหล่งรับซื้อ
	ปัญหา Pain point	ผลผลิตข้าวไม่สม่ำเสมอปัญหาข้าวปน	ข้าวไม่ได้คุณภาพตรงตามมาตรฐาน	ขาดการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	มีการพัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐาน GAP หรืออินทรีย์	ศึกษานวัตกรรมแปรรูปโดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ	ผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวที่หลากหลาย ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค และเพิ่มช่องทางจำหน่ายสินค้า

บทที่ ๓

บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ

ตารางที่ ๓๖ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการพัฒนาคุณภาพการผลิตข้าวสู่มาตรฐาน GAP
๒. ชื่อแผนงาน	แผนพัฒนาจังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ เป้าหมายการพัฒนาจังหวัด “ มั่งคั่ง ด้วยเกษตรปลอดภัย ท่องเที่ยววิถีใหม่ ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ”
๓. แนวทางการพัฒนา	พัฒนาศักยภาพที่มุ่งเน้นการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัย
๔. หลักการและเหตุผล	ปัจจุบันผู้บริโภคมีความห่วงใยต่อสุขภาพมากขึ้น และให้ความสำคัญกับการเลือกซื้อสินค้าเกษตรที่มีความปลอดภัยและได้มาตรฐาน มาตรการด้านสุขอนามัยพืชและความปลอดภัยด้านอาหารได้ถูกนำมาเป็นเงื่อนไขทางการค้าระหว่างประเทศในตลาดโลกมากขึ้น สินค้าเกษตรและอาหารต้องมีความปลอดภัยและได้มาตรฐาน จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการผลิตสินค้าเกษตรไทยให้เทียบเท่ากับมาตรฐานสากล เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ โดยการส่งเสริมสนับสนุนเกษตรกรผู้ผลิตเข้าสู่การรับรองมาตรฐานมากขึ้น ซึ่งเป็นการผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	๑. เพื่อพัฒนาการผลิตสินค้าข้าวให้ได้คุณภาพมาตรฐาน GAP ๒. เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ให้เกษตรกร ด้วยเทคโนโลยีการผลิตข้าว GAP ๓. เพื่อเพิ่มพื้นที่การผลิตข้าวตามระบบมาตรฐาน GAP
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	๑. เกษตรกรมีความรู้ด้านระบบการผลิตข้าว GAP ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๘๐ ๒. แปลงเกษตรกรได้รับการรับรองระบบการผลิตข้าว GAP ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
๗. พื้นที่เป้าหมาย	อำเภอยายแม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
๘. กิจกรรมหลัก	อบรมถ่ายทอดความรู้การผลิตข้าวตามระบบมาตรฐาน GAP เพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะ และมีความชำนาญให้สามารถผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐานตามระบบการจัดการคุณภาพ GAP โดยมีเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินการให้คำแนะนำในกระบวนการผลิตตามมาตรฐานก่อนการตรวจประเมินผล
๙. หน่วยงานดำเนินการ	สำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	พฤศจิกายน ๒๕๖๙ – ธันวาคม ๒๕๗๐
๑๑. งบประมาณ	๕๐๐,๐๐๐ บาท
๑๒. ผลผลิต (Output)	เกษตรกรมีความรู้ด้านระบบการผลิตข้าว GAP ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๘๐
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	แปลงเกษตรกรได้รับการรับรองระบบการผลิตข้าว GAP ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

หมายเหตุ : ถ้ามีมากกว่า ๑ โครงการ สามารถเพิ่มตารางได้

๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

ตารางที่ ๓๗ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
โครงการพัฒนา คุณภาพการผลิตข้าว สู่มาตรฐาน GAP	ปัจจัยสนับสนุนการผลิตให้ได้มาตรฐาน -องค์ความรู้การผลิตข้าวตามระบบมาตรฐาน GAP -เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี -วัสดุปรับปรุงบำรุงดิน	-รับสมัครและคัดเลือกเกษตรกรเป้าหมาย -อบรมถ่ายทอดความรู้การผลิตข้าวตามระบบมาตรฐาน GAP -ติดตามให้คำแนะนำตรวจประเมินแปลงเบื้องต้น -ตรวจประเมินรับรองแปลง	-ถ่ายทอดความรู้การผลิตข้าวตามระบบมาตรฐาน GAP -เป้าหมายสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ๓๐ ราย -แปลงเกษตรกรได้รับการรับรองระบบการผลิตข้าว GAP ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐	-ถ่ายทอดความรู้การผลิตข้าวตามระบบมาตรฐาน GAP -เป้าหมายกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว จำนวน ๒ กลุ่ม จำนวน ๑๐๐ ราย -แปลงเกษตรกรได้รับการรับรองระบบการผลิตข้าว GAP ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐	-การผลิตข้าวที่ได้รับรองมาตรฐาน GAP -การสร้างแบรนด์สินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตรงตามความต้องการของผู้บริโภค และเพิ่มช่องทางจำหน่ายสินค้า	งบจังหวัด/กลุ่มจังหวัด/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ปี ๒๕๗๐

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. ๒๕๖๙. **ข้อมูลครัวเรือน**. กระทรวงมหาดไทย
แหล่งที่มา : ที่ทำการปกครองอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
- กรมการปกครอง. ๒๕๖๙. **ข้อมูลเขตการปกครอง**. กระทรวงมหาดไทย
แหล่งที่มา : ที่ทำการปกครองอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
- สถานีพัฒนาที่ดิน. ๒๕๖๙. **ข้อมูลกลุ่มชุดดิน**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
แหล่งที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินกาฬสินธุ์
- กรมพัฒนาที่ดิน. ๒๕๖๙. **ข้อมูลพื้นที่ป่าไม้**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
แหล่งที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>
- กรมพัฒนาที่ดิน. ๒๕๖๙. **ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
แหล่งที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>
- กรมพัฒนาที่ดิน. ๒๕๖๙. **ข้อมูลชั้นความเหมาะสมของดิน**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
แหล่งที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>
- กรมพัฒนาที่ดิน. ๒๕๖๙. **ข้อมูลพื้นที่เพาะปลูก**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
แหล่งที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>
- กรมพัฒนาที่ดิน. ๒๕๖๙. **ข้อมูลพื้นที่เพาะปลูกตามชั้นความเหมาะสม**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
แหล่งที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๙. **ระบบทะเบียนเกษตรกร**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
แหล่งที่มา : <https://farmer.doae.go.th/>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๙. **ระบบฐานข้อมูลอาสาสมัครเกษตรกร**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
แหล่งที่มา : <https://asa-center.doae.go.th/>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๙. **ระบบองค์กรเกษตรกร (๓ก)**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
แหล่งที่มา : <https://ffgdev.doae.go.th/>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๙. **ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
แหล่งที่มา : <https://smcemanage.doae.go.th/>
- กรมอุตุวิทยามหาวิทยาลัย. ๒๕๖๙. **ข้อมูลปริมาณฝน**. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
แหล่งที่มา : <https://www.tmd.go.th/>
- กรมอุตุวิทยามหาวิทยาลัย. ๒๕๖๙. **ข้อมูลอุณหภูมิ**. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
แหล่งที่มา : <https://www.tmd.go.th/>